

FØRSTE STEG

NR. 3 / 2025

Et tidsskrift for barnehagelærere
fra Utdanningsforbundet

1970-TALLET

Tonje Engelsen

1980-TALLET

Ann-Elisabeth Thunes

1990-TALLET

Henriette Oliversen

Slik har vi jobbet gjennom **FEM TIÅR**

2000-TALLET

Morten Pedersen

MØT DE SOM
HAR ARBEIDET I
BARNEHAGEN SIDEN
70-TALLET OG
FREM TIL I DAG

2020-TALLET

Madelaine Elisabeth
Robsahm

2010-TALLET

Ronja Christine Strand Brattgjerd

Barnehageloven er 50 år

I år er det 50 år siden vi fikk en egen barnehagelov i Norge. Det markerer Første steg med et eget jubileumsnummer.

Vi har snakket med seks barnehagelærere som begynte å jobbe i barnehage i hvert sitt tiår fra 1970-tallet og frem til i dag. Hvordan var det å jobbe i barnehagen dette tiåret? Deres historier viser hvor mye som faktisk har skjedd i barnehagen på 50 år.

Tonje Engelsen (71) fra Oslo forteller om 70-tallets idealister som hadde få krav og stor frihet som barnehagelærer.

Ann-Elisabeth Thunes (62) fra Bergen forteller om 80-tallets rolige dager der barna kunne sitte og veve eller leke lenge alene. Om et tiår uten rammeplan og krav og at barnehagens innhold var avhengig av hvem som jobbet der. Henriette Oliversen fra Hamar forteller om en helt ny arbeidshverdag på 90-tallet, da skolealderen ble senket til 6 år og de fikk flere små barn. Morten Pedersen fra Halden begynte som barnehagelærer under den digitale utviklingen på 2000-tallet og forteller om hvordan den bidro til krav om dokumentasjon og kravstore foreldre. På 2010-tallet fikk barnehagelæreryrket økt status, og Ronja Christine Strand Brattgjerd fra Osen forteller at det var vanskelig å få jobb. Det vokste frem en ny yrkesstolthet, samtidig som pedagognormen ble stryket, og det ble innført en norm for

bemanning. Nå på 2020-tallet balanse- rer barnehagelærer Madelaine Elisabeth Robsahm fra Asker tiden mellom fag og omsorg. «Knapphet på personale går utover barna og kan ikke fortsette hvis vi vil ha gode barnehager i fremtiden», påpeker hun.

Med barnehageloven i 1975 startet en utbygging og regulering av barnehagen. Loven fikk stor betydning for barn,

familier og samfunnet. Barn fikk rett til barnehageplass og til å medvirke i sin egen hverdag. Leken og barndommen ble anerkjent på en helt

annen måte enn før.

Professor emerita Tora Korsvold mener barnehagelærerne kan være stolte av det de har oppnådd de siste 50 årene. Det er jeg enig i. Professor Anne Greve påpeker at det er barnehagelærerne som *kan* barnehage, og mener det er viktig å gjøre folk oppmerksom på nettopp det. «Vi må fortsette å heve stemmen vår», sier Greve. Det er en viktig og god oppfordring til de neste 50 årene med barnehageloven.

Line

Line Fredheim Storvik

ansvarlig redaktør
line@utdanningsnytt.no

FOTO: CHARLOTTE WIIG

SIDEN SIST

har journalist Kjersti Salvesen i Første steg besøkt Morten Pedersen i Harekas Kanvas-barnehage i Halden for å høre hvordan det var å jobbe som barnehagelærer på 2000-tallet. Foto: Geir Dokken

har fotograf Charlotte Wiig (t.h.) i Første steg tatt bilder av Henriette Oliversen i Hvitveisen barnehage på Hamar til saken om hvordan det var å være barnehagelærer på 90-tallet. Foto: Line Fredheim Storvik

Ansvarlig redaktør

Line Fredheim Storvik
line@utdanningsnytt.no
93 04 20 94

KONTAKT

line@utdanningsnytt.no
Post: Utdanningsforbundet, Første steg
Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 17, Oslo
På nett: utdanningsnytt.no/forste-steg

ANNONSER

Grethe Ånerud, HS Media AS
utdanning@hsmedia.no
92 83 68 30

MEDLEMSSERVICE

Spørsmål om abonnement og bladordningen, adresseendringer og Min side:
medlem@udf.no
24 14 20 00

MIN SIDE
udf.no/min-side

ABONNEMENT

Ikke medlem, men ønsker abonnement?

abonnement@utdanningsnytt.no
utdanningsnytt.no/abonnement

UTGIVER

Utdanningsforbundet

Bekreftet opplag: 30 074, ifølge Fagpressens Mediekontroll

Første steg er medlem av Fagpressen og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk. Den som likevel føler seg urettmessig rammet oppfordres til å ta kontakt med redaktøren. Pressens Faglige Utvalg (PFU) behandler klager mot pressen. Stoff i tidsskriftet kan bare gjengis etter tillatelse fra redaktøren og med kildehenvisning. Vi forbeholder oss retten til å lagre og utgi stoffet i elektronisk form fra vårt redaksjonsarkiv eller andre databaser som vi har avtale med.

GRAFISK DESIGN

Mediamania
mediamania.no

TRYKK

Ålgård Offset
ISSN 1504-1891

Forsiden: Tonje Engelsen, Ann-Elisabeth Thunes, Henriette Oliversen, Morten Pedersen, Ronja Christine Strand Brattgjerd og Madelaine Elisabeth Robsahm
Foto: Charlotte Wiig, Emma A. Johansen, Geir Dokken, Silje Robinson og privat

Første steg nr. 4 2025 kommer 12. desember.

Utdanningsforbundet

Fagpressen

54

32

50

Tema: Barnehageloven 50 år

- 14 Barnehagen i 50 år: Slik har vi jobbet
- 16 Barnehagelærer på 70-tallet: Tonje Engelsen
- 22 Barnehagelærer på 80-tallet: Ann-Elisabeth Thunes
- 26 Barnehagelærer på 90-tallet: Henriette Oliversen
- 30 Historiske høydepunkt
- 32 Barnehagelærer på 2000-tallet: Morten Pedersen
- 36 Barnehagelærer på 2010-tallet: Ronja C. Strand Brattgjerd
- 40 Barnehagelærer på 2020-tallet: Madelaine E. Robsahm
- 44 Barnehageloven: Her er historien

Reportasjer

- 21 Fagpresseprisen: Hederlig omtale til Første steg
- 48 Foreldre overlater for mye av oppdragelsen til barnehagen, mener barnehagelærer
- 54 Randi sluttet i finansbransjen og ble barnehagelærer

Fag og forskning

- 58 Suksessfaktorer for å inkludere alle barn i barnehagen
Mari Westerhus og Ingvild Åmot
- 62 Dette kjennetegner pedagogisk ledelse
Kristin Rydjord Tholin
- 66 Dette motiverer og utfordrer praksislærerne
Ellinor Leistad og Johan Kristian Andreassen

Meninger

- 72 Vær åpen for øyeblikkene i barnehagen
Ida Kristina Nystad
- 75 Kontaktforum barnehage: Å tolke er bra, men handling er bedre
Anita Holm Cirotzki

HVER GANG

- 2 Leder
- 4 Barnehagen min: Berg Barnehage
- 8 Nyhetsblikk
- 10 Studentblikk **Madelene Kristiansen**
- 12 Jus: Deltidsansettelser havner oftest i tvistenemnda **Bjørn Saugstad**
- 13 Sideblikk **Ingeborg Tveter Thoresen**
- 43 Min doktorgrad: Tina Binfield-Skøie
- 50 Mitt barnehageminne: Sol Heilo
- 52 Rom for å leke bok
Trude Anette Brendeland
- 69 Nye bøker
- 74 Barnehager verden rundt

SAGT I DETTE TIDSSKRIFTET

«Forslag om språktesting førte til et barnehageopprør og en ny kamp for leken, som mange med innflytelse så i et nytteperspektiv.»

INGEBORG TVETER THORESEN, SIDE 13

Les flere saker fra barnehagen på utdanningsnytt.no/forste-steg

Følg oss på [@forstesteg](https://twitter.com/forstesteg)

MIN SIDE FOR
MEDLEMMER
udf.no/min-side

Berg barnehage har EGNE KYLLINGER

Barna lærer empati av å ta vare på noen som er så små som kyllingene, forteller daglig leder Maria Holst.

TEKST OG FOTO: INGUN A. MÆHLUM

DAGLIG LEDER: Å omgås dyr er å lære empati for noen som er annerledes enn oss selv, mener Maria Holst i Berg barnehage.

RUGEMASKIN: Fagarbeider Gunhild Berg Johansen har tatt med sin private rugemaskin til barnehagen, og nå skal Ole og Lilly Frøya ta en kikk.

Hakk, hakketihakk, og egget det sprakk, synger Sofie (4), i en egenkomponert sang mens hun stryker på en liten, gul kylling. Det første egget er klekket, og barna venter spent på at det skal skje noe med de ti andre eggene som ligger i rugemaskinen.

For ti år siden begynte fagarbeider Gunhild Berg Johansen å jobbe i Berg bar-

nehage utenfor Tromsø, og hun tok med klekkemaskinen sin. Siden har de hatt kyllinger hvert år.

KJÆRLIGHET TIL EGG

Ole (5) løfter et egg forsiktig opp til øret.

– Hører du noe? spør pedagogisk leder Majlen Sørensen.

– Ja, bom, bom, sier Ole med tindrende øyne. Kyllingen har allerede laget et lite hull, og nå hakker den for å komme seg ut. Rugemaskinen har 37,5 grader, og det tar 21 dager før eggene klekker.

– Vi får egg fra lokale gårder, men det er også helt vanlig å bestille rugeegg i posten, sier Gunhild. Mens eggene ligger i maskinen, tar barna dem opp av og til. De får kikke eller nusse på dem.

– De trenger uansett å luftes litt, så det er bare bra, forklarer Gunhild.

– Barna er så forsiktige. Det høres kanskje merkelig ut, men de lærer seg kjærlighet til et egg eller en kylling, og jeg tror empatien vokser når du tar vare på noe som er så mye, mye mindre enn deg selv.

EMPATI I LEKEN

– Empati er en viktig egenskap i sosialt samspill, og vi jobber mye med vennskap og lek i Berg barnehage, forteller daglig leder Maria Holst, som er barnehagelærer.

– Vi ønsker at alle skal oppleve å ha

A close-up photograph of a young girl with long, light blonde hair and bangs. She is looking down with a gentle smile at a small, fluffy yellow chick that she is holding with both hands. She is wearing a white long-sleeved shirt with a pattern of orange and grey polka dots. The background is softly blurred, showing what appears to be a window or a bright indoor space.

«Jeg tror
empatien vokser
når du tar vare på
noe som er så mye,
mye mindre enn
deg selv.»

SØT KYLLING: – Han
er såå søt, sier Sofie.

LYDER I EGGET: – Jeg hører et pip fra egget, forteller Ole.

UTENDØRS: – Vi er nok så mye ute at vi kunne oppfylt kravene til å være en friluftsbarnehage, men vi har valgt friheten til å kunne jobbe med andre ting, som å klekke kyllinger, sier pedagogisk leder Majlen Sørensen.

venner og være en del av fellesskapet. Vi snakker med barna om hva det vil si å være en god venn, og hjelper de barna som ikke får det helt til, forteller Maria.

– Det du gjorde nå, var å være en god venn, kan vi si. Da bevisstgjør vi barna på hva de skal gjøre. Det er også viktig å gi hverandre rom til å gjøre feil og til å rette det opp igjen, mener Maria. Når barna lærer empati til de små kyllingene, er det noe de kan ta med seg videre i leken.

ADGANGSSTRATEGI

Berg barnehage har vanligvis få prosjekter fordi de ønsker å gi tid til mye fri lek.

– Barndommen blir bare kortere og kortere og mer og mer voksenstyrt og organisert, men i barnehagen vår gir vi mye rom for lek, særlig rolleleken, sier Majlen.

DAG FOR DAG: Tiril viser fram plansjen de brukte mens de ventet på at eggene skulle klekke.

De voksne er til stede for å få med seg hva som skjer, og for å hjelpe barn inn i leken.

– Vi ser veldig opp til lekepedagog Terje Melås, forteller Gunhild.

– Han har satt mange begreper på lek, og dette har gitt oss et språk til å snakke om det. Et av de begrepene som vi bruker mye, er *adgangsstrategi*, og det handler om hvordan barna kommer seg inn i leken, utdyper Majlen. Hun og de andre ansatte ønsker å styrke den sosiale kompetansen ved å lære barna å forstå koder og tegn. De ser at når barn spør om å få være med, er det en sjanse for å få nei, men hvis de kan leke seg inn gjennom å lytte og observere, er det lettere å få være med.

– Vi skal ruste ungene til skolen ved å gjøre dem til gode lekere, sier Gunhild.

I Berg barnehage er det ikke bokstaver og tall på veggene.

– Det lærer de tidsnok på skolen, mener Majlen.

FRA EGG TIL BORD

Målet med kyllingene er ikke bare kos, forteller Gunhild.

– Hannkyllingene slaktes over sommeren, for de slåss for mye til at de kan leve sammen. Vi snakker ganske detaljert om slaktinga, slik at barna ikke skal lure på hva som skjer, sier Gunhild.

– Retningslinjene sier at de skal slås i

NYKLEKKET: I løpet av et døgn har alle eggene klekket, og det er flere små kyllinger som Tiril og Sofie kan hilse på.

FÅR NAVN: Alle kyllingene får navn, og det er kommet inn forslag som Ole, Knut, Søta, Klara og McNugget. Denne synes Birk skal hete Pippip.

OVERRASKELSE: – Æææ, den tissa på meg, sier Ole fortumlet, mens han ser på en liten våt flekk på hånda.

VAR SOM KOS: – Se, den roer seg ned inni hånda, den liker varmen, sier Gunhild til Sofie og Tiril.

svime med et slag, og deretter skal man hugge hodet av dem, forklarer fagarbeideren. De voksne går ut av barnehagen, slakter kyllingene, og deretter kommer de inn igjen med både hode og kropp.

– Jeg viser ungene hvordan jeg tar av fjær og skjærer filet. Filetene ser akkurat ut som i butikken, og ungene lærer at det de ser i kjøledisken på Rema, kommer fra et sted, forteller Gunhild. Etterpå har de laget suppe på kjøttet.

– Det er dessverre mulig at vi må slutte å servere kyllingkjøttet, for reglene fra mattilsynet strammes inn, sukker fagarbeideren.

GIR KYLLINGENE NAVN

Barna har litt delte meninger om hva de synes om å ende opp med å spise kyllingene. Birk synes det er helt greit, mens Sienna synes litt synd på dem.

– Har dere spist noen av de kyllingene dere har vært med å gi navn til i barnehagen?

– Nei. De kyllingene dro hjem til Sofie, svarer barna. Familien hennes ville nemlig begynne med høns.

Men nå er det lenge til kyllingene skal spises, og inne på kjøkkenet koser Tiril og Sofie med de små fuglene, og stryker varsomt over de gule fjærene.

– Snart skal kyllingene døpes, og barna har kommet inn en rekke navneforslag: Ole, Knut, Søta, Klara og McNugget, ler Gunhild.

fotodama@gmail.com

HØNEMOR: Fagarbeider Gunhild Berg Johansen har hønene hjemme hos seg om vinteren, men om sommeren får de gå ute i barnehagen.

«De voksne går ut av barnehagen, slakter kyllingene, og deretter kommer de inn igjen med både hode og kropp.»

Barn får bedre konsentrasjon av å være i naturen

BARN SOM ER UTE I NATUREN, HAR LETTERE for å konsentrere seg, har bedre kognitiv utvikling og er mindre hyperaktive, viser en studie fra Norges idrettshøgskole (NIH). Forskerne har fulgt 650 barn fra de var tre år til de gikk i andre klasse. Barna ble testet i konsentrasjon, og lærerne vurderte barnas hyperaktivitet og rapporterte hvor mye de var ute.

– Det å være mye ute hang også sammen med bedre konsentrasjon og arbeidsminne på skolen, forteller forsker Vidar Ulset. (*forskning.no*)

De har skrevet barnebok om antirasisme

Bildeboken *Kitty Katt* og *Desta Drage* handler om katten Kitty Katt som ikke får lov å være med å leke frisør i barnehagen fordi hun ikke har hårsveis, men kun kort pels. Målet er å vise hvor banal rasisme kan være uten å knytte det til hudfarge eller mennesker. Boken er laget for å gi barn mellom 3 og 7 år et språk for å snakke om rasisme og er gitt ut av Likestillingssenteret med penger fra Bufdir. Det er barnebokforfatter Nina Bahar og seniorrådgiver Silje Mathisen (bildet) ved Likestillingssenteret som har skrevet boken. Linda Hegge har laget illustrasjonene. Boka har en veileder til samtale med barna.

Foto: privat

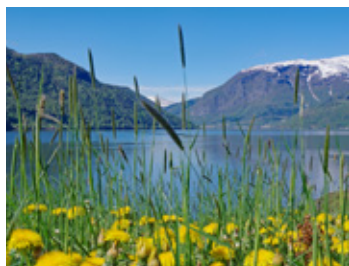
58

søkere meldte seg til 30 plasser ved den nyopprettede desentraliserte barnehage-lærerutdanningen i Hardanger og Voss. Utdanningen er deltid over fire år og er et samarbeid mellom Høgskulen på Vestlandet og Hardanger, Voss og Kvinnherad (HVK) Studiesenter. Målgruppen er voksne som jobber i barnehager og andre sektorer, som ikke har videreutdanning, og gjerne er etablert med familie. (*barnehage.no*)

Femåringer i skolen har større sjanse for ADHD

Sjansene for å få ADHD-diagnose er betraktelig høyere blant de yngste skolestarterne enn de eldste, viser en studie fra Folkehelseinstituttet (FHI). Sjansene for en diagnose er 59 prosent lavere for de eldste skolestarterne, som er født i januar. Resultatene på nasjonale prøver er også dårligere for de yngste elevene. Blant de yngste er det flere gutter enn jenter som får ADHD-diagnose. Forskeren bak studien, Kathryn Christine Beck, mener utsatt skolestart kan være en fordel for barn født sent på året.

Får lønn på barnehagelærerstudiet

I Sogndal får barnehagelærerstudentene tilbud om en betalt arbeidsdag i uka i barnehage mens de studerer ved Høgskulen på Vestlandet (HVL). Det vil gi studentene en inntekt på rundt 100 000 kroner i året. Utdanningen er fulltid, men undervisningen er tilpasset slik at studentene kan jobbe. Tilbudet er et resultat av den kraftige nedgangen i søkertallet til barnehagelærerutdanningen. I år er det 16 søkere til dette studiet i Sogndal. Seks kommuner i Indre Sogn er med i prosjektet som har fått navnet Sognablu. – Dette er et eksempel på at når vi tenker nytt, så kan vi få til mye, sier forsknings- og høyere utdanningsminister Sigrun Aasland til NRK.

Ansatte har ikke nok kunnskap om flyktningbarn

81 prosent av barnehagelærerne og styrerne opplever å ikke ha nok kompetanse og ressurser til å gi barn og familier med flyktningbakgrunn oppfølgingen de trenger, viser en undersøkelse fra Utdanningsforbundet Trøndelag.

86 prosent mener det er viktig med kunnskap om traumebasert omsorg, og **85 prosent** mener kunnskap om barnet og familiens kulturelle bakgrunn er viktig. **78 prosent** sier de bruker Google Oversetter dersom de ikke har samme språk, ifølge en pressemelding. Kun **13 prosent** bruker tolk.

Heder og priser til utdanningsnytt

Utdanningsnytt fikk heder under Medieprisene i Bergen, i kategorien Årets nisjenettsted. Vinneren i kategorien ble E24. – Utrolig gøy og en anerkjennelse av journalistikken vår. Vi jobber hele tiden med å utvikle oss. Denne prisen er en god motivasjon for å fortsette den jobben, sier Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør i Utdanningsnytt. Utdanningsnytt vant også hovedprisen årets fagblad under Fagpresseprisen 2025, og Kaja Mejlbo ble kåret til årets redaktør. Utdanningsnytt fikk også to hederlige omtaler for sine saker om bruk av kunstig intelligens i klasserommet og om barnehagemilliardene. (utdanningsnytt.no)
Foto: MBL og NTB

2153

har søkt barnehagelærerutdanning som sitt førstevalg i 2025. Det er en nedgang på 16 prosent fra i fjor. I løpet av de siste tre årene er antallet søkere halvert. – Dette er svært alvorlig. Å jobbe i barnehage har dessverre blitt så krevende at svært mange velger det bort, sier leder i Utdanningsforbundet, Geir Røsvoll, i en pressemelding.

LÅNER MED BØKER HJEM FRA BARNEHAGEN

Barn og foreldrene kan nå låne med seg bøker hjem fra barnehagen i flere norske kommuner. Bibliotekene lager tøyvesker med bøker som blir hengt opp i barnehagegarderoben, slik at det er lett for foreldrene å låne med seg i en travel hverdag. Tilbudet er en del av regjeringens Leselyststrategi. Fylkesbiblioteket i Akershus, Buskerud og Østfold har sendt ut 2100 tøyvesker. De når i snitt 310 barn per kommune med tiltaket, ifølge rådgiver Oddmund Kårevik ved Fylkesbiblioteket. Foto: Tone Goborg

Tenk hva vi går glipp av ved å være for firkantet rundt rutiner og klokkeslett i barnehagen, **skriver Madelene Kristiansen.**

– Ikke akkurat nå, for snart skal vi spise

Madelene Kristiansen
barnehagelærerstudent ved
Universitetet i Sørøst-Norge,
campus Vestfold
madelene@marihaugen.com

”
Organisering av barnehagedagen er en rytme som kan fungere og skape struktur, men jeg undrer meg over hvor slavisk dette systemet blir fulgt i praksis.

Klokka er et universalt verktøy som hjelper oss å varsle om tiden. Takket være denne oppfinnelsen kan vi være enige om når ting skal skje. Tidligere ble klokkeslagene brukt som en indikator for hendelser som kirketid, skoletid og måltid. Hvor stor del av barnehagehverdagen er knyttet til et tidspunkt? Og hvor nøye skal vi være med tidspunktene? Barnehagen åpner og stenger på et gitt tidspunkt. Måltidene i barnehagen er på et bestemt tidspunkt. Møtene er til en avtalt tid, og noen har pauser på faste tider. Samling skal foregå da, og barnet skal sove frem til da. Hvordan er det for barna i barnehagen som ikke har lært klokka ennå, å forholde seg til denne måten å organisere hverdagen på?

«IKKE AKKURAT NÅ»

Gjennom utdanningen får vi studenter høre om hvordan tilpassing, tilrettelegging og fleksibilitet er viktige verdier i arbeidet med barn, men jeg undrer meg over hvorfor det likevel er klokkeslettet, og ikke situasjonen, som avgjør løsningen.

Charlotte (3) har en morsom lekeinvitasjon til meg, hun har oppdaget at blomstene hun har plukket, kan brukes i en blomsterbutikk, og hun trenger kunder. Selv biter jeg i meg å svare «Ikke akkurat nå, for snart

skal vi spise». På de ekstra ti minuttene kan Charlotte ha gjort seg uvurderlige erfaringer med natur, matematikk, sosial atferd, språkforståelse og mye mer, men det går tapt fordi «klokka er mye». Tenk over hva vi går glipp av ved å være for firkantet rundt rutiner og klokkeslett i barnehagen.

FINNES DET ANDRE MULIGHETER?

Organisering av barnehagedagen er en rytme som kan fungere og skape struktur, men jeg undrer meg over hvor slavisk dette systemet blir fulgt i praksis, og om vi selv er bevisst på det? Finnes det situasjoner hvor det er mulig å forskyve tidsskjemaet? Når avdelingen skal på tur, er det fortsatt mulig å gjennomføre selv om vi går 30 minutter etter planlagt avreise. Måltidet kan også forskyves, om man ankommer akkurat på spisetidspunktet. Barna tenker ikke på hva klokka er, og hva det betyr. De vil leke først. Så glem klokka en stund, og la dem få lov til det.

I hvert nummer inviterer vi en student til å skrive om et tema hen brenner for.

Vi har fått oss hund.

Det er en vegansk mynde.

**Det er lett
å bli lurt.
Og lurt å være
litt kritisk.**

Redaktørstyrte
medier

Deltidsansettelser havner oftest i tvistenemnda

Havner du i en konflikt i barnehagen du jobber i, kan du ta den til tvisteløsningsnemnda. De vanligste sakene handler om deltidsansettelser.

Tvisteløsningsnemnda er et uavhengig forvaltningsorgan som avgjør tvister i enkelte typer forhold etter arbeidsmiljøloven. Tvister om deltidsansettelse (arbeidsmiljølovens § 14-3) er de vanligste sakene som bringes inn for tvisteløsningsnemnda.

EKSEMPLER PÅ TVISTER

Arbeidsmiljøloven (aml) definerer eksplisitt i § 17-2 hvilke saker som kan behandles i nemnda. Det er tvister om taushetsplikt for tillitsvalgte og rådgivere i arbeidsforhold (aml § 8-3) og tvister om rett til permisjon (aml § 12-14). Andre tvister kan være tvister mellom arbeidsgiver og arbeidstaker om bruk av arbeidstidsordninger (aml § 10-13) og tvister om rett til stilling for deltidsansatte tilsvarende faktisk arbeidstid (aml § 14-4a).

DISSE SITTER I NEMNDA

Nemnda er sammensatt av en leder, en nestleder og seks ordinære faste medlemmer. I den enkelte saken har tvisteløsningsnemnda en leder/nestleder og to faste medlemmer. De faste medlemmene er oppnevnt av arbeidslivets hovedorganisasjoner på arbeidsgiver- og arbeidstakersida.

Formålet med nemnda er å legge til rette for «raskere, smidigere og mer spesialisert behandling av konflikter» enn ved å gå veien

om domstolen. Terskelen for å behandle saker etter domstolen er i realiteten høy. Dessuten vil en domstols prosess ofte ta lang tid. Dette fører ofte til at selve saken kan bli uinteressant, fordi selve saksforholdet ikke lenger blir aktuelt.

En kan ikke bringe en sak inn for domstolen før den har vært prøvd i tvisteløsningsnemnda og det er fattet avgjørelse i saken.

MÅ KLAGE SÅ RASKT SOM MULIG

Det er viktig at de som ønsker å bringe en sak inn for nemnda, må gjøre det så fort som mulig, og «senest fire uker etter arbeidsgivers skriftlige avslag er kommer fram til arbeidsgiver», ifølge arbeidsmiljøloven (§ 17-2, a).

Det er mulighet for at avgjørelser som nemnda fatter, kan bringes inn for domstolen. Det må i så fall gjøres «innen åtte uker fra det tidspunktet parten ble underrettet om nemndas avgjørelse».

I de tilfellene der søksmål ikke blir reist innen åtteukers fristen, så har nemndas vedtak virkning som en rettskraftig dom.

”
Det er viktig at de som ønsker å bringe en sak inn for nemnda må gjøre det så fort som mulig.

Bjørn Saugstad
advokat i Utdanningsforbundet
bjorn.saugstad@utdanningsforbundet.no

Da ettåringene fikk rett til barnehageplass, ble sammensetningen av barn endret. Likevel har verken rammeplanen eller utdanningen blitt tilpasset de yngste, **skriver Ingeborg Tveter Thoresen.**

Omsorg i barnehagen får for lite politisk oppmerksomhet

Ingeborg Tveter Thoresen

Tidligere rektor og førstelektor ved Høgskolen i Vestfold, fagbokforfatter og skribent
t-thores@online.no

”*Det er ikke mange spor i forskningen om de minste barna, men mye om læring.*”

Mye er endret siden jeg begynte å jobbe i barnehagelærerutdanningen (BLU) i 1983. Da var pedagogikk med både teori og praksis det viktigste i utdanningen. Men pedagogikklærerne kom fra allmennlærerutdanningen, dermed ble drevne barnehagelærere metodikklærere. De sørget for å videreføre den helhetlige barnehagetradisjonen med leken og barnet i sentrum. Rådet til meg, som kom utenfra og skulle bli kjent med feltet, var: Les om lek og hospiter i en barnehage.

UTDANNINGEN ENDRET

I mine seks år som rektor ved en høyskole innarbeidet vi universitets- og høyskoleloven, (1994–2000) med krav om økt kompetanse og forskning i profesjonsutdanningene. Jeg deltok i offentlige utvalg for Kunnskapsdepartementet (KD) og fikk innsikt i KDs styring og den internasjonale innflytelsen på både barnehagen og utdanningen. Den innsikten delte jeg med barnehagefeltet, som frem til da hadde vært styrt «nedenfra» med stor autonomi og et klart eierskap.

Mye ble endret etter 1995. Flere lærere med barnehagelærerkompetanse i BLU måtte bygge på sin kompetanse med hovedfag, master og ph.d. og overtok metodikklærernes rolle. Forskningsaktiviteten

økte. *Rammeplan for barnehagen* i 1996, på 140 sider, var også viktig for utdanningen. Der ble den sosialpedagogiske tradisjonen nedskrevet for første gang.

BLE MER SKOLEFORBEREDENDE

I 1997 mistet barnehagen seksåringene. Barnehageforliket i 2003 økte utbyggingen. Barnehagefeltet ble flyttet til KD fra 2006. Mange jublet. Jeg kjente departementet og jublet ikke, for barnehagen fikk en skoleforberedende oppgave (i revidert rammeplan fra 2006). «Tidlig innsats» ble et utdanningspolitisk mantra. Språkopplæring ble viktig. Forslag om språkstesting førte til et barnehageopprør og en ny kamp for leken, som mange med innflytelse så i et nytteperspektiv. Da ettåringene fikk rett til barnehageplass, ble sammensetting av barn endret. Men fikk det betydning for rammeplanen? Tok utdanningens retningslinjer hensyn til de yngste barna? Nei. Det er ikke mange spor i forskningen etter de minste barna, men læring er mye omtalt. Omsorgsoppgaven får lite oppmerksomhet av myndighetene, og barnehagen mangler fortsatt barnehagelærere. Den helhetlige barnehagetradisjonen med leken i sentrum er igjen truet. Derfor: «Kjemp for alt som du har kjær», gode medkjempere i barnehagen!

**BARNEHAGEN
GJENNOM**

50
ÅR

**Hvordan var det å jobbe i barnehagen på
70-tallet, 80-tallet, 90-tallet og frem til i dag?
Seks barnehagelærere fra fem tiår forteller.**

TEKST: KJERSTI SALVESEN OG LINE FREDHEIM STORVIK

FOTO: CHARLOTTE WIIG, EMMA A. JOHANSEN, GEIR DOKKEN, SILJE ROBINSON OG PRIVAT

I år er det 50 år siden barnehageloven ble innført i Norge. Med den startet en utbygging og regulering av barnehagen. Vi har snakket med seks barnehagelærere som begynte å jobbe i barnehagen i hvert sitt tiår fra 1970-tallet og frem til i dag. Hvor-

dan var det å jobbe i barnehagen dette tiåret? Hva kjennetegner tiåret, og hva tar de med seg videre fra denne tiden?

**På de neste sidene kan du se
hva de svarte.**

godkommunikasjon@gmail.com
line@utdanningsnytt.no

1970-TALLET

Tonje Engelsen

1980-TALLET

Ann-Elisabeth Thunes

1990-TALLET

Henriette Oliversen

80-TALLET: Ann-Elisabeth Thunes og barna i Nordås Selegrend kunst- og musikkbarnehage i Bergen har sangleker i garderoben mens de venter på å spise.

2000-TALLET

Morten Pedersen

2010-TALLET

Ronja Christine Strand Brattgjerd

2020-TALLET

Madelaine Elisabeth Robsahm

Tonje da

70-TALLET: Barnehagelærer Tonje Engelsen har med seg førskolebarn på tur til Skåtøy i Kragerøskjærgården. Her er de inni en bunker på oppdagelsesferd rundt på øya.

– Vi var idealister og ville være mer enn barnevakter

Barnehagelærerne på 70-tallet var idealister og hadde få krav og stor frihet i jobben. Vi var nok litt selvsikre og høye på oss selv, forteller Tonje Engelsen.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: CHARLOTTE E. WIIG, NTB, ADOBE STOCK OG PRIVAT

Som nyutdannet barnehagelærer på 70-tallet begynte Tonje Engelsen å jobbe i Teisen gård barnehage i Oslo. Den var drevet av Husmødrenes barnehager.

– Vi var store idealister. Det var få som ble barnehagelærere fordi de ikke visste hva de ville bli. Alle var genuint glade i barn, sier barnehagelærer Tonje Engelsen (71).

«Ingen stilte krav til oss, og vi var nok litt selvsikre.»

Tonje nå

ANNET BARNESYN: – Ingen snakket om barns medvirkning på 70-tallet. «De er jo bare barn», var holdningen, forteller barnehagelærer Tonje Engelsen (71), som har jobbet i barnehage i over 50 år.

Tema

Barnehage- loven 50 år

1970- TALLET

1970-TALLET

Tonje Engelsen (71)

Pensjonist og 40 prosent styrer i Godbiten barnehage i Oslo (kommunal)

Har jobbet i Teisen Gård barnehage og i Hølandsgata barnehage i Oslo, begge drevet av Husmødrenes barnehager. Deretter var hun med på å starte Fornebo barnehage og Lysejordet barnehage i Oslo og Nilsemarka barnehage i Asker. Fra 2012 var hun regionleder i Norlandia Barnehagene (Oslo) og fra 2016 fagsjef i ULNA Barnehagene.

ANTALL ÅR I YRKET: 49 år som barnehagelærer, startet som praktikant for 52 år siden.

MÅNEDSLØNN PÅ 70-TALLET: Rundt 3000 kroner (brutto).

BARNEHAGETRENDER: Vi ble inspirert av Reggio Emilia, Maria Montessori og Rudolf Steiner.

Vi lente oss også på psykolog og filosof Jean Piaget sin forskning. 70-årene med hippiebevegelsen, selvutvikling blant kvinner, Jesusvekkelsen, Vietnamkrigen og Watergate preget hverdagen.

PLUSS MED 70-TALLET: Friheten og idealismen i barnehagen.

MINUS MED 70-TALLET: Barnehagelærere hadde ingen status og ble ikke tatt på alvor som yrkesgruppe.

DETTE TOK JEG MED MEG: Gleden over å jobbe i barnehage. Barnehagene var bra på 70-tallet. Vi ville skape et godt tilbud for barna, var kreative og lekte mye med barna. Vi hadde det utrolig gøy!

70-TALLET: Tonje Engelsen går i barnetoget 17. mai sammen med barna i gamle Fornebo barnehage. Tonje bærer fanen som ble laget av en kunstner på Lysaker på 60-tallet.

Det var ikke et profesjonsyrke, og jobbet du i barnehage, var du «nobody» sammenlignet med andre yrker som krevde utdanning, ifølge Tonje. Hun opplevde at folk lurte på hva hun egentlig hadde tenkt å bli.

KVINNEKAMP

– En mor som hadde barnet sitt i barnehagen jeg jobbet i på 70-tallet, kom tilbake med et yngre søsken på 80-tallet. Da hun så meg, utbrøt hun: «Er DU her ennå?» minnes Tonje. I dag er 71-åringen delvis pensjonist og jobber 40 prosent som styrer i den kommunale Godbiten barnehage i Oslo.

Tidlig på 70-tallet var barnehage-

ne regulert av barnevernsloven, som også omfattet fosterhjem og andre barnevernsinstitusjoner. Da barnehageloven kom i 1975, var det den første loven som anerkjente barnehagen som en institusjon med både omsorgs- og læringsformål.

– Å utvikle og få respekt for yrket og oss som kvinner, var en del av 70-tallets kvinnekamp. Vi ville være mer enn barnevakter for foreldre som jobbet. Det var en seier da loven kom, selv om vi ikke merket så stor forskjell de første årene, sier Tonje.

STOR FRIHET

På 70-tallet var det krav om praksis

FØR: Gode karnevalsminner fra slutten av 70-tallet. Barna fryder seg over at Tonje blir pakket inn i dopapir.

«70-tallets barnehagelærere var ikke så gode på å ta kritikk.»

1979: Tonje (t.v. for nissen) og barna i gamle Fornebo barnehage får besøk av nissen. Barnehagen hadde én avdeling og 20 barn mellom tre og seks år.

for å komme inn på barnehagelærer-utdanningen, så alle visste hva de gikk til, ifølge Tonje.

– Vi hadde det fritt og godt. Ingen stilte krav til oss, og vi var nok litt selvsikre og høye på oss selv, minnes Tonje. Hun beskriver friheten på godt og vondt. De ansatte styrte barnehagen som de ville, og det var lite innsyn.

– Det var lite samfunnsmessig søkelys på barnehagen, og ingen snakket om barns medvirkning. «De er jo bare barn», var holdningen. Dermed fikk vi stor tillit, til tross for at yrket ikke ble anerkjent. Barnehagelærerne var, heldigvis, stort sett idealister og gjorde

mye bra. Vi ønsket å gi barn et trygt og pedagogisk tilbud, forteller hun.

GAMMELDAGS SYN PÅ BARN

Ansatte på 70-tallet var ikke så bevisste på krenkelse av barn og hva gode relasjoner betyr, ifølge Tonje. Som pedagog var hun likevel opptatt av forholdet til barna og å involvere dem.

– Jeg fikk jobb som styrer allerede på 70-tallet, da jeg var nyutdannet. Det var vanlig for en styrer å ha full tillit til de ansatte, og jeg må innrømme at jeg hadde noen ansatte som krenket barn, forteller Tonje.

– På hvilken måte?

– Det kunne være ikke å trøste

barnet nok hvis det slo seg og fikk vondt – og «føyse» det litt bort med et plaster. Barn som ikke mestret å sitte stille i samlingsstunden, kunne bli tatt ut av gruppen. Og skorpene måtte for enhver pris spises opp, svarer Tonje.

Hun syntes ikke disse metodene var helt greie. Likevel var det ikke praksis for å reflektere rundt dette i personalgruppen, eller å slå ned på det.

– Vi hadde ikke den rette kompetansen, erfaringen og respekten for barn, slik vi har i dag, sier 71-åringen.

LEKEN VAR VIKTIG

Det var mye snakk om innhold og metode på 70-tallet.

Tema

Barnehage-
loven 50 år

1970-
TALLET

– Det var en idyllisk hverdag med mye aktivitet og læring. Vi var kreative og hadde mange formingsaktiviteter og gode samlingsstunder. I frilek fikk barna ofte velge mellom lekestasjoner ut fra interesser, sier Tonje.

De leste mye for barna og lekte sang- og mimeleker. Pusling, brettspill, Lego og Kapla ble flittig brukt. Om vinteren lagde de skiskole og arrangerte skirenn.

– Hver dag hadde et gjennomtenkt og godt innhold, men det var ikke sånn at pedagogene ikke så verdien av leken. Vi jobbet som om vi allerede

hadde en rammeplan, forteller Tonje.

Pedagogene øvde inn skuespill, både for og sammen med barna.

– Vi kunne øve inn hele Thorbjørn Egners *Hakkebakkeskogen* og vise frem for foreldrene på sommerfesten. Vi var grundige, minnes Tonje.

«Ingen snakket om barns medvirkning.»

ROMSLIG INNENDØRS

Barnehagelæreren kan ikke huske at det ble snakket om uteområdene.

– Barna lekte i en gammel pram, et sjørøverskip snekret av foreldre og en sklie som ikke ble vedlikeholdt utover noen få vaktmesterbesøk. Vi hadde

I DAG: Barna på 70-tallet lekte i en sklie som ikke ble vedlikeholdt utover noen få vaktmesterbesøk i barnehagen, forteller barnehagelærer Tonje Engelsen (71), som i dag leker med femåringene Angelika Haninsen og Ansh Kakkar.

kanskje en kjetting på porten, men det var ingen hysteri rundt sikkerhet, minnes hun.

Til gjengjeld var det fysiske innemiljøet ofte veldig bra.

– Block Watne bygget mange barnehager. De hadde store, gode rom, og vi hadde bedre plass enn i dag, sier Tonje.

RØDVIN PÅ FORELDREMØTER

Barnehageplass var forbeholdt de som hadde råd, i tillegg til barn av enslige foreldre, barn fra vanskeligstilte hjem og barn med funksjonsnedsetting, som hadde krav på plass.

– Foreldremøtene var en arena der de ressurssterke foreldrene møttes. Vi drakk rødvin, og engasjementet var stort, forteller Tonje.

Hun legger til at foreldrene var prisgitt de som jobbet i barnehagen.

– Foreldre som stilte spørsmål ved mangel på informasjon eller måten de ble møtt på, ble ofte avfeid. 70-tallets barnehagelærere var ikke så gode på å ta kritikk. Mange foreldre turte derfor ikke krangle med de ansatte i frykt for at barna deres skulle bli dårlig behandlet, minnes Tonje.

Heder til Første steg

Første steg fortsetter å sanke hederlig omtale, denne gangen for sin utvikling av tidsskriftet.

TEKST: PAAL SVENDSEN FOTO: TORIL HAUGEN

Under Fagpresseprisen 2025 fikk Første steg hederlig omtale for sitt utviklings- og markedsarbeid.

– Det er utrolig gøy at en liten redaksjon som Første steg igjen høster heder for sitt arbeid i konkurranse med store og dyktige redaksjoner i Fagpressen. Å utvikle et godt fagblad som treffer målgruppen, er ikke gjort på ett år. Det krever møysommelig arbeid over tid, sier redaktør Line Fredheim Storvik i Første steg.

NYTTIG OG RELEVANT

Første steg har gjennom flere år høstet heder for sin journalistikk med Fagpresseprisen og nominasjonen til Den store journalistprisen som høydepunktene.

– Vi har bygget kloss på kloss for å utvikle et fagblad som er nyttig og relevant for leserne, setter dagsorden, blir debattert og er blitt kjent også utenfor barnehagemiljøet, forteller Storvik. Første steg skal ha fagartikler som er praksisnære, slik at leserne kan bruke dem i sitt arbeid i barnehagen. Vi vil også vise frem ny forskning og barnehager som kan være til inspirasjon for andre.

– Vi passer på å ha flere stemmer. Både studenter, styreere, barnehagelærere og fagfolk bidrar i spaltene, sier redaktøren.

Første steg har også utviklet seg digitalt over flere år og er en viktig bidragsyter til utdanningsnytt.no. Tidsskriftet har også bygget opp et engasjement i sosiale medier, fra blant annet 500 til 8 900 følgere på Facebook. Fagartikler fra tidsskriftet blir også brukt i utdanningen og på personalmøter i barnehagen.

MARKEDET OG LESERNE

– Det er veldig stas med anerkjennelse for det som treffer kjernen i det daglige markedsarbeidet vårt. Vi jobber aktivt for å gjøre merkevaren Første steg synlig både for leserne, annonsørene, fagmiljøet og samfunnet ellers, sier markeds-sjef Linda Sjødal. De har deltatt på flere konferanser for barnehagelærere for å snakke med leserne.

– Vi er til stede i Utdanningsforbundets app og på nettsidene, i tillegg til å drive med markedsføring i digitale kanaler, på print, i sosiale medier og på egne sider på Utdanningsnytt, sier markeds-sjefen.

DETTE SIER JURYEN

«Vi vil hylle evnen til å jobbe systematisk med vekst og utvikling, også gjennom selve journalistikken og det redaksjonelle produktet – for å nå ut til et større publikum. Passende nok for en barnehage-nær publikasjon har denne lyktes med å definere seks konkrete byggeklosser for vekst – og lykkes med å jobbe systematisk med klossene», skriver juryen i sin begrunnelse.

ANERKJENT: Første steg fikk heder under Fagpresseprisen 2025: markeds-sjef Linda Mathea Sjødal (t.v.), markeds-konsulent Hilde Flesvig Aalborg, fotograf Khoa Dang Do, redaktør Line Fredheim Storvik og designerne Erlend Lans Pedersen og kreativ leder Øyvind Kristiansen i Mediamania.

Utdanningsforbundet utgir Første steg, som jobber fritt og uavhengig under Redaktørplakaten.

Første steg er et populært fagblad, ifølge leserundersøkelser. 92 prosent er svært fornøyd eller ganske fornøyd med tidsskriftet, som er en av de viktigste kanalene for å tilegne seg stoff fra barnehagefeltet, ifølge undersøkelse fra Kantar Media (2024).

VISUELL JOURNALISTIKK

Kreativ leder Øyvind Kristiansen og designer Erlend Lans Pedersen i Mediamania liker godt å jobbe med designen i Første steg.

– Da vi kom inn, merket vi med én gang at vi jobbet med kvalitet. Samtidig så vi at Første steg hadde noe å gå på når det gjaldt visuell journalistikk. Vi har derfor laget layout som er lettfattelig samtidig som den kan presentere komplekse problemstillinger, sier de og legger til:

– Pedagogene i barnehagene har kanskje samfunnets viktigste jobb. Det føles meningsfullt å jobbe med noe som er så vesentlig. Det gir en ekstra dimensjon og arbeidsglede.

ps@utdanningsnytt.no

Ann-Elisabeth da

80-TALLET: Ann-Elisabeth og barna har sangleker i garderoben mens de venter på å spise. Barnehagen har ennå pannebåndene, som de bruker når de synger *En og to og tre indianere*.

– Samfunnet på 80-tallet var roligere og mer slow motion

Alt gikk saktere enn i dag, også i barnehagen. Barna kunne sitte rolig og veve eller leke lenge alene.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK FOTO: SILJE ROBINSON, NTB, ADOBE STOCK OG PRIVAT

Alt gikk litt saktere på 80-tallet, også i barnehagen. Hele livet var litt saktere, forteller Ann-Elisabeth Thunes (62). Hun var ferdig utdannet barnehagelærer i 1988 og har jobbet 37 år i barnehage. Nå er hun 60 prosent styrer i Nordås Selegrend kunst- og musikkbarnehage i Bergen og tar ut to dager AFP i uken.

SYDDE SPRELLEMENN

– Jeg husker vi opplevde at vi hadde mer tid på

80-tallet og brukte tid på andre ting enn i dag. Barna satt og vevde. De sydde og lagde sprellemenn av filt og tre eller strikket. Barna satt lenge og forsøkte selv. I dag har vi ikke kapasitet til å sitte med ett og ett barn å veve, sier Ann-Elisabeth. De kunne holde på med samme formingsaktivitet i dagevis. I dag må det være en aktivitet barna kan gjøre her og nå, som å tegne eller male. Alderen på barna kan ha påvirket opplevelsen av å ha mer tid, tror Ann-Elisabeth. På 80-tallet var barna mellom tre og sju år, mens det i dag er mange små under to år.

«På 80-tallet
hadde vi ingen
rammeplan og
krav om noe
som helst.»

Ann-Elisabeth nå

LEKER GJERNE: Tempoet i leken er høyere i dag enn på 80-tallet, forteller styrer Ann-Elisabeth Thunes, som leker sammen med Stella (3) og Hans (4).

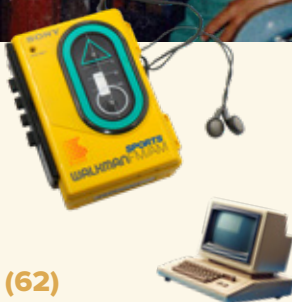

1988: Barnehagen er på en ukes hyttetur i Lindås kommune i Bergen. De fikk låne hytta, og ansatte fikk en dag avspasering. – Det var idealisme og frivillighetsarbeid, og foreldrene kunne kun kontakte oss på en fasttelefon på hytta, forteller Ann-Elisabeth.

80-TALLET: Barn og ansatte var i indianernes verden i flere måneder. Alle fikk stammemerke i pannen og danset indianerdans.

1989: Ann-Elisabeth og barna på lysfest i barnehagen for å feire at sola snur, en tradisjon de har ennå. Barnehagen hadde årlig sivilarbeidere, som Terje, i barnehagen.

1980-TALLET

Ann-Elisabeth Thunes (62)

styrer i 60 prosent stilling i Nordås Selegrend kunst- og musikkbarnehage i Bergen og 20 prosent pensjonist

ANTALL ÅR I YRKET: 37

MÅNEDSLØNN PÅ 80-TALLET: 9000 brutto.

BARNEHAGETRENDER: Store prosjekt med forming som leire og trolldeig eller å lage miljø i skoer og piperenserfigurer med klær.

PLUSS MED 1980-TALLET: Det var mer tid til ting og ro i hverdagen. Mindre krav til organisering, evaluering og skjema.

MINUS MED 1980-TALLET: Større ulikhet i innhold og kvalitet i barnehagen fordi det ikke fantes felles retningslinjer. Det var opp til hver pedagog og styrer hvor god barnehagen skulle være.

DETTE VIL JEG TA MED MEG: Det å være den lekne voksne i leken med barna og humoren. Våre tradisjoner med lysfest og heksefest i Nordås Selegrend barnehage.

– I dag bruker vi tid på soving og bleieskift, som vi ikke trengte å bruke tid på før.

BAKTE BRØD

På 80-tallet handlet ansatte mat sammen med barna.

– Vi bakte brød og hadde et varmt måltid hver fredag med suppe eller grøt, forteller Ann-Elisabeth. I dag får de levert maten på døra, og de ansatte lager stort sett varm mat til barnas bursdager. Barna får likevel mer mat enn før, fordi de slipper å ta med matpakke.

Ann-Elisabeth sier de bevisst har beholdt hvilestunden på en halvtime daglig.

– Det er godt å ha et avbrekk i en hektisk hver-

dag. Når barna slapper av på madrasser mens en ansatt leser, får alle ladet batteriene, forteller styreren.

– På 80-tallet hadde vi ingen rammeplan og krav om noe som helst. Innholdet var avhengig av hvem som jobbet der. Ville du ha frilek hele dagen, var det greit, forteller Ann-Elisabeth. Hun sier rammeplanen sikret et likt innhold da den kom i 1996, selv om det vises forskjellig ut fra barnehagens satsingsområder.

HØYERE TEMPO I LEKEN

Leken var viktig på 80-tallet og en stor del av hverdagen.

– Gjennom leken lever barna livet sitt, bearbejder ting og gjør sine erfaringer. Vi ser at barna generelt bytter lekeaktiviteter oftere i dag, og det er et høyere tempo. Jeg tror barna kunne sitte lenger og gjøre ting før enn nå. Det er større behov for voksentetthet i dag for at leken skal fungere. Den gangen kunne barna leke i grupper, og vi voksne bidro ved behov. I dag kan vi ikke lage lekegrupper og satse på at de klarer å leke alene, sier Ann-Elisabeth. Hun tror en grunn kan være at det i dag er høyere tempo i samfunnet generelt, og at voksne også blir påvirket av et samfunn i endring.

LITEN GRENDEBARNEHAGE

Nordås Selegrend kunst- og musikkbarnehage begynte som en grendebarnehage for barna i Nordås selegrend borettslag i 1982. Det er borettslaget som driver barnehagen, og barna i grenda har førsterett på plass.

– Ved oppstarten var barnehagen unik og før sin tid som drev med kunsthag og drama, forteller Ann-Elisabeth. De lagde marakaser av bokser med ris og sydde kostymer til indianerdans. I stedet for å fortelle om middelalderen lagde ansatte kostymer så barna kunne være smed og baker. De lærte barna gamle bergenssanger og tradisjonelle sangleker. Dette har de fortsatt med.

INGEN SØKNADER TIL PPT

I dag har barnehagen to avdelinger med 16 barn fra 1 til 6 år og 8 ansatte, hvorav 2 stillinger for barn med tilrettelagte behov.

– De første årene hadde vi ingen søknader til PPT. Antallet har eskalert de siste tre til fem årene, og vi har aldri hatt så mange søknader som nå. Jeg tror det handler om samfunnsendringer som økt skjermbruk og overstimulering. Mange blir veldig urolige. Dessuten har terskelen for å be PPT om

hjelp blitt lavere og mer akseptert av foreldre og ansatte, sier Ann-Elisabeth. Hun har jobbet i barnehagen siden starten i 1982, først som praktikant og deretter som pedagogisk leder. I 2015 overtok hun som styrer, og i dag er de to som deler stillingen.

EN SKJULT PERLE

Barnehagen er en av Bergens minste private barnehager som har overlevd. Ann-Elisabeth tror grendebarnehagen har overlevd fordi den ikke betaler husleie og har et godt innhold og rykte.

– Jungeltelegrafan gjør oss kjent. Vi ligger her som en skjult perle. Nå er det mange småbarn i grenda, så nå ser jeg lyst på fremtiden, sier Ann-Elisabeth.

I DAG: Barnehagen Ann-Elisabeth Thunes jobber i, er en av Bergens minste private barnehager som har overlevd.

Henriette da

1999: Pedagogisk leder
Henriette Oliversen forteller at
de måtte lage nye rutiner da de
fikk flere små barn i barnehagen
på 90-tallet. Her med sønnen
Hermann (8 måneder).
Foto: privat

«Barna på 90-
tallet lekte mer
selvstendig og
var mindre
avhengige av å ha
med seg voksne
i leken.»

– Vi måtte tenke helt nytt da vi fikk flere små barn

Da skolealderen ble senket til seks år, forsvant et helt årskull fra barnehagen. Det ga Henriette Oliversen en helt ny arbeidshverdag.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK
FOTO: CHARLOTTE WIIG, ADOBE STOCK,
NTB OG PRIVAT

Vi måtte tenke helt nytt da vi fikk flere små barn på storbarns-avdelingen i barnehagen. Det var en skikkelig stor endring, forteller pedagogisk leder Henriette Oliversen (51) i Hvitveisen barnehage på Hamar. Her har hun jobbet siden hun var ferdig utdannet førskolelærer fra Høgskolen i Hedmark i 1997.

BLEIESKIFT OG SOVERUTINER

På 90-tallet skjedde det store endringer i norske barnehager. Barnehageloven ble endret for første gang på 20 år, og barnehagen fikk sin første rammeplan som bestemte innhold og oppgaver. Kommunene fikk større ansvar for å opprette flere barnehageplasser, og det ble et samordnet opptak for private og offentlige barnehager. Skolealderen ble senket fra sju til seks år. I Hvitveisen barnehage ble toåringene flyttet opp på storbarnsavdelingen, da sjuåringene forsvant og det kom flere ettåringer.

– De minste hadde helt andre behov. De sov og brukte bleier, og vi måtte endre rutinene våre, som ved å dele barna i samlingsstunden, forteller Henriette. Med fordypning i små-

barnspedagogikk fra studiene ble hun raskt en ressurs for barnehagen.

BEDRE MED SMÅ GRUPPER

Den gangen var de tre voksne på ni barn på småbarnsavdelingen, mens de i dag er fire voksne på tolv barn.

– Selv om antallet barn per voksen er det samme, er det en stor forskjell

Henriette nå

I DAG: – Barnas dager er blitt lengre siden 90-tallet, men bemanningsnormen er ikke endret. Det harmonerer ikke, mener barnehagelærer Henriette.

1998: Henriette på nissefest i Hvitveisen barnehage.

1998: Henriette på kanotur med kollegaer i Hvitveisen barnehage. De hadde planleggingsdag og ble kurset i friluftsliv på en leirskole på Mesnali.

1990-TALLET

Henriette Oliversen (51)

pedagogisk leder i Hvitveisen barnehage på Hamar

ANTALL ÅR I YRKET: 28

MÅNEDSLØNN PÅ 90-TALLET: 15 000 kroner brutto.

BARNEHAGETRENDER: Vi hentet inspirasjon fra Reggio Emilia-pedagogikken.

PLUSS MED 90-TALLET: Barnegruppene var mindre, barna hadde en roligere hverdag på fritiden, og foreldrene virket tryggere i foreldrerollen.

MINUS MED 90-TALLET: Vi var opptatt av å avlede barna i stedet for å sette ord på barnas følelser når de gråt eller var redde, glade, sinte eller forvilet. I dag har vi mer kunnskap om hvor viktig det er å møte og anerkjenne barns følelser.

DETTE TOK JEG MED MEG:
Lekens egenverdi for barn.

på å ha ni og tolv barn. Med ni barn blir det færre relasjoner, færre å kjempe om oppmerksomheten med, og barna faller fortore til ro, forteller Henriette.

– Barnas dager er blitt lengre siden 90-tallet, men bemanningsnormen er ikke endret. Det harmonerer ikke, mener hun.

Tidlig på 90-tallet gikk 35 prosent av norske barn i barnehage, mens tallet økte til 60 prosent i 1995, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB). Flere barn hadde redusert plass, kortere dager og mer fri.

LEKTE MER SELVSTENDIG

– Barna på 90-tallet lekte mer selvstendig og var mindre avhengige av å ha med seg voksne i leken, forteller Henriette. På 90-tallet var de opptatt av å ha respekt for leken.

«Før forsøkte vi å avlede barnas gråt med en leke, en sang eller en aktivitet.»

– Leken ble sett på som veldig viktig. Vi skulle ikke ødelegge den. Barn fikk mye tid til å leke, minnes Henriette. Hun sier dagens barnehageansatte i større grad enn før må gi barna felles opplevelser å ta med inn i leken, for eksempel eventyret om Askeladden. Barna på 90-tallet trengte ikke å ha full oppmerksomhet hele tiden, forteller Henriette.

– Når jeg i dag skal gi en beskjed til en annen voksen når vi spiser, endrer situasjonen seg rundt matbordet. Barna roper og gjør andre ting i stedet for å spise, fordi de mister fokus. Det skjedde nesten aldri før, minnes Henriette.

INSPIRERT AV REGGIO EMILIA

Henriette forteller at de var inspirert av Reggio Emilia-pedagogikken på 90-tallet.

– Vi ble inspirert til å se på barnas prosess som viktigere enn resultatet av det de lagde, og å gå i dybden på tema, forteller Henriette. Hun sier barns følelser blir tatt mer på alvor i dag enn på 90-tallet.

– Før forsøkte vi å avlede barnas gråt med en leke, en sang eller en aktivitet. Nå vet vi at det er bedre å sette ord på barns følelser og hjelpe dem å regulere følelsene, sier Henriette. Hun sier barna i dag viser et større spekter av følelser enn før, og tror det handler om at de tilbringer mer tid i barnehagen, og at de ansatte får en mer betydningsfull omsorgsrolle.

– Før kunne foreldrene si at barna var mye mer sinte hjemme. Slik er det ikke i dag. Det er fint at barna er så trygge at de viser alle følelser, mener Henriette.

ENDRING MED RAMMEPLANEN

– Da rammeplanen kom, fikk vi et arbeidsredskap, og det vi gjorde, ble mer forpliktende. Vi skulle lage årsplaner og pedagogiske opplegg. Det ble viktig å synliggjøre for foreldre og ansatte

hvilke fagområder vi var innom. Vi følte at barnehagene i større grad skulle bli en del av utdanningssystemet, forteller Henriette. Nå fikk barnehagene en ytre påvirkning de ikke hadde hatt før.

– Før var vi noe friere i jobben fordi vi i mye mindre grad forpliktet oss til å delta i ulike utviklingsarbeid og prosjekter fra stat, fylke og kommune, sier Henriette.

Hun forteller at de har jobbet mye med barnehageloven etter at den fikk et nytt kapittel om mobbing.

FLERE USIKRE FORELDRE

En annen endring siden 90-tallet er forholdet til foreldrene.

– Det er mange flere usikre foreldre enn før. De googler mye, og det gjør at det er vanskeligere å bruke magefølel-

I DAG: Pedagogisk leder Henriette Oliversen forteller at hun ofte refererer til rammeplanen, forskning eller litteratur når hun sender ukeoppsummering til foreldrene. – Jeg vil løfte frem faget mitt og profesjonen, sier Henriette.

sen og tenke selv. På 90-tallet måtte jeg sjelden veilede foreldre. De rådførte seg med tidligere generasjoner. Det gjør de ikke på samme måte i dag. I dag veileder jeg mange flere foreldre for å få dem til å føle seg bra nok, forteller Henriette.

GLAD I JOBBEN

Henriette har jobbet i Hvitveisen barnehage hele karrieren og ser ingen grunn til å bytte arbeidssted. Arbeidsmiljøet er bra, og ledelsen lar ansatte få sette sitt preg på barnehagen.

– Jeg blir heiet frem når jeg ønsker kurs for å få økt kompetanse. Det blir alltid satt inn vikar når noen er syke. Det gjør at vi ikke blir utslitt, fordi vi er de folka vi skal være. Etter 27 år i barnehagen er jeg fortsatt veldig glad i jobben min, sier Henriette.

1997: Undervisningsminister Reidar Sandal åpner Reform 97 foran Eidsvollsbygningen med 1. og 2. klassingene fra Råholt skole og Eidsvoll Verk skole.

Barnehage- loven fra 1975 til 2025

Her er de viktigste endringene i barnehageloven fra starten og frem til i dag.

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK

FOTO: LINE FREDHEIM STORVIK, NASJONALBIBLIOTEKET OG NTB

1997

Reform 97: Skolealderen senkes fra 7 til 6 år. Et helt årskull forsvinner fra barnehagene, som blir fylt opp av ett- og toåringene.

1996

- 55 prosent av barn 1–5 år går i barnehage.
- Den første rammeplanen for barnehagen om innhold og oppgaver, en forskrift til barnehageloven.
- 6409 barnehager.

1984

Den kristne formålsparagrafen kommer inn i barnehageloven.

1987

31 prosent av barn 0–7 år går i barnehage.

1990

1990

FNs barnekonvensjon styrker barns rettigheter, som barns rett til lek.

1988

St. melding nr. 8 *Barnehagen mot år 2000:* om utbygging og barnehagens innhold kommer.

1982

Håndbok for målrettet arbeid i barnehagen, en forløper til rammeplanen, gis ut.

1980

1975

- 884 barnehager i Norge.
- Barnehageloven blir innført.

1970

1970

2,8 prosent av barn 0–6 år går i barnehage.

2017: Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen presenterer den nye rammeplanen for barnehagen.

2017

Rammeplanen for barnehagen revidert: Bygger videre på den norske barnehagetradisjonen og har en tydeligere forskriftsform med formuleringer som skal i stedet for *bør*.

2018

Styrket pedagognorm: Det blir krav om 1 pedagogisk leder per 7 barn under tre år og 1 : 14 for barn over tre år.

2003

Barnehagereformen gir en storstilt utbygging av barnehager, makspris og likebehandling av offentlige og private barnehager.

2005

Ny barnehagelov: Barn får rett til medvirkning, og barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet.

2008

6705 barnehager i Norge (toppåret).

2006

Ny rammeplan: Fem fagområder utvides til sju.

2007

Maksprisen er 2330 kroner.

2009

Barn får lovfestet rett til barnehageplass.

2010

2010

Ny formålsparagraf, den kristne formålsparagrafen fjernes og barnehagen skal bygge på samme verdier som skolen: «Barnehagen skal møte barn med tillit og respekt og anerkjenner barndommens egenverdi.»

2016

Fylkesmannen får retten til å føre tilsyn med barnehager i særlige tilfeller. Kommunene har hovedansvaret for tilsyn.

2019

Bemanningsnorm innført, 1 voksen per 3 barn under tre år og 1 voksen per 6 barn over tre år.

2024

94,3 prosent av barn 1–5 år går i barnehage.

2025

2025

Barnehageforliket: Det blir nye regler om styring og finansiering av barnehagesektoren og krav til bruk av foreldrebetaling og offentlige tilskudd.

2021

Kapittel om psykososialt barnehagemiljø kommer inn i barnehageloven. Det er 5525 barnehager i Norge.

2025: Barnehageforliket: Kjell Inge Røpstad (Krf) (t.v.), Abid Raja (V), Karl-Anne Jønnes (H), Irene Ojala (Pasientfokus), Elise Waagen (Ap) og Marit Knutsdatter Strand (Sp) er enige om nye endringer i barnehageloven.

Kilder:

- Elisabeth Haraldsrud, seniorrådgiver ved seksjon for utdannings- og kulturstatistikk i Statistisk sentralbyrå (SSB)
- jurister i Utdanningsdirektoratet
- snl.no/barnehagereformen og snl.no/barnehageloven
- https://www.ssb.no/a/histstat/nos/nos_a978.pdf
- Folkemengdens bevegelse 1970. Vital Statistics and Migration Statistics 1970
- hvl.no/om/barnkunne/barnehagen-fra-1800-til-i-dag/
- ssb.no/utdanning/barnehager/artikler/utvikling-i-barnehagesektoren-etter-barnehageforliket
- lovdata.no/dokument/NLO/lov/1975-06-06-30
- Barnehagedekning før og nå – SSB
- Evalueringen av implementeringen av rammeplanen. – Et levende dokument i barnehagene
- stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Stortingforhandling/Lesevisning/?p=1981-82&paid=4&wid=b&psid=DIVL346

- stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Saker/Sak/?p=6812
- regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/red/2005/0041/ddd/pdfv/245008-fnsbarnekonvensjon.pdf
- Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) – FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989 – Lovdata
- lovdata.no/dokument/SFO/forskrift/1995-12-01-948
- Meld. St. 19 (2015–2016) – regjeringen.no
- https://no.wikipedia.org/wiki/Reform_97
- lovdata.no/dokument/LTI/lov/2016-06-17-66
- utdanningsforbundet.no/medlemsgrupper/barnehage/sporsmal-og-svar-om-barnehageforliket/
- regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-19-20152016/id2479078/?ch=3
- lovdata.no/dokument/LTI/lov/2016-06-17-66

- Prop. 33 L (2015–2016) – regjeringen.no
- Lov om barnehager (barnehageloven) – Lovdata
- lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2004-04-23-666
- lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/1984-03-01-450
- Prop. 33 L (2015–2016) – regjeringen.no
- <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/for-slag-til-endringer-i-barnehageloven-nye-regler-om-styring-og-finansiering-av-barnehagesektoren/id3098267/>
- utdanningsnytt.no/barnehageforliket-barnehagelov-finansiering/flertallet-pa-stortinget-er-enige-om-ny-barnehagelov/441819
- lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2017-06-22-1049
- lovdata.no/dokument/LTI/forskrift/2018-06-08-828
- ssb.no/utdanning/statistikker/barnegegniv/ar-kiv/2008-06-26

Morten da

2003: Barnehagelærer
Morten Pedersen, Emma
Roverso og Herman
Kruge Olsen spiller gitar
i barnehagebandet.

– Lite visste jeg om den tekniske utviklingen som skulle skje

Den digitale utviklingen på 2000-tallet førte til kravstore foreldre og krav til dokumentasjon i barnehagen. Det gjorde barnehagelærer Morten Pedersen nervøs.

TEKST: **KJERSTI SALVESEN** FOTO: **GEIR DOKKEN, NTB, NRK, ADOBE STOCK, CAPPELEN DAMM OG PRIVAT**

«Vi ble bevisste
på å ta mer
hensyn til barna
– uten at de fikk
medbestemmelses-
rett av den
grunn.»

Morten nå

I DAG: Barnehagelærer Morten Pedersen er en svært populær mann i Harekas Kanvas-barnehage. Her omfavnet av Ingrid Fjeldvik Kjenner (4) (t.v.), Lone Lindhaugen (4) og Emrik Vad Aakervik (5).

Lite visste jeg, 23 år gammel og nyutdannet, om den tekniske utviklingen som skulle skje, da jeg bekymret meg for at jeg aldri kom til å leve opp til fru Strands sirlig håndskrevne ukebrev til foreldrene, sier barnehagelærer Morten Pedersen (47) lattermildt. Han var ferdig utdannet barnehagelærer fra Høgskolen i Østfold i 2001 og forteller at den digitale utviklingen på 2000-tallet også påvirket arbeidsdagen i stor grad.

DIGITALE HJELPEMIDLER

De estetiske fagene stod sterkt i barne-

hagen på begynnelsen av 2000-tallet. Da Morten begynte å jobbe i Festningsgata Menighetsbarnehage i Halden, hadde pedagogisk leder fru Strand, som hun ble kalt, skrevet og tegnet ukebrev i flere tiår.

– 2000-tallet var et tiår med teknisk utvikling og endring i barnehagene. Digitalkameraene kom, og jeg fikk tak i en gammel PC. Dermed tok ukebrevene en ny form, forteller Morten. Han var med å starte Harekas barnehage i Halden i 2003. Den var foreldredrevet og fikk ikke nettside med det første.

– Vi skrev ikke lenger for hånd, men

printet ut og brukte mye tid på å sortere og legge papirer i barnas hyller, forteller Morten.

NERVØS AV NY RAMMEPLAN

I 2005 kom barns rett til medvirkning inn i barnehageloven. Året etter kom ny rammeplan. Barnehagen ble en del av Kunnskapsdepartementet og utdanningsløpet.

– Det innebar større krav til dokumentasjon, og vi ble nok litt nervøse. Gjorde vi det vi skulle? Den forrige rammeplanen var tjukk som en telefonkatalog, men den var fleksibel og ga stort rom for tolkning, sier Morten,

2000-TALLET

Morten Pedersen (47)

pedagogisk leder i Harekas Kanvas-barnehage i Halden, som han var med å starte i 2003, og som ble Kanvas-barnehage i 2023

Har jobbet i Festningsgata Menighetsbarnehage og Bollerød barnehage i Halden.

ANTALL ÅR I YRKET: 25 år som pedagogisk leder, vikar i barnehage før den tid.

MÅNEDSLØNN 2000-TALLET:

12 500 kroner (brutto).

BARNEHAGETRENDER: *Du og jeg og vi to* av Kari Lamer. TRAS observasjonsskjema varte ikke lenge, fordi mange protesterte mot å putte barn i et skjema. *Småsteg* og *Steg for steg* (bruk av bilder i arbeidet med sosial og emosjonell læring). Mange barnehagelærere var opptatt av «taus kunnskap», den erfaringsbaserte kunnskapen.

PLUSS MED 2000-TALLET: Mitt ungdommelige pågangsmot og bedre tid til å gjøre det vi ville. Det var færre skjema og mer arbeidsro.

MINUS MED 2000-TALLET: Det var utfordrende å få med seg alle i personalgruppa til å ta del i den nye kunnskapen om lovverk og teknologi.

DETTE TOK JEG MED MEG:

Kunnskapen om hva relasjoner betyr. Barn forteller deg ingenting dersom dere ikke har en trygg og god relasjon.

2004: Morten åpner et egg sammen med datteren Linnéa Pedersen, som da gikk i Harekas barnehage.

2007: Elise-Marie Olsen henger rundt halsen på Morten, som er populær blant barna.

2006: Barnehagelærer Morten med Karl-Herman Sæthre Land sovende på skuldrene.

«Det var sunt med spørsmål fra foreldrene rundt barnehagens satsingsområder og verdigrunnlag.»

som erfarte at den nye rammeplanen også var god.

– Det skal ikke være tilfeldig hva vi gjør i barnehagen. Jeg liker at det stilles tydelige krav til hva barn skal oppleve, og hvilke erfaringer barnehagelærerne skal gi dem, sier Morten.

NYSGJERRIGE VOKSNE

Da medvirkning kom inn i barnehageloven, førte det til at barnehagelærerne ble bedre lyttere enn før, ifølge Morten.

– Vi ble bevisste på å ta mer hensyn til barna – uten at de fikk medbestemmelsesrett av den grunn. Vi fikk en mer nysgjerrig tilnærming, sier han. Morten forteller at de ble flinkere til å se hvordan planlagte aktiviteter faktisk utviklet seg.

– Hverdagen ble mer demokratisk, og barnehagelærerne ble dyktigere til å være i det som fanget barna, forteller Morten. På 2000-tallet gikk de fra å ha ganske bestemte meninger om hvilken kunnskap barna trengte, til å jobbe ut fra barnas nysgjerrighet og lærelyst.

PEDAGOGISK BLE ALLEMANNSEIE

På 2000-tallet ble den danske familierapeuten Jesper Juul spaltist i norske aviser. Det bidro til at barnehagepedagogikk ble allemannseie, på godt og vondt, ifølge Morten.

– Juul kom som en farsott, og vi gikk fra en tid der foreldre stod med lua i hånden for å få barnehageplass – til at de begynte å stille spørsmål om hvordan vi tenkte. Det var sunt med spørsmål fra foreldrene om synet på barn eller barnehagens satsingsområder. Juul bidro til at

I DAG: Morten er opptatt av lek – og når barna inviterer ham inn i den magiske leken sin, er han ikke vond å be. Her i rollen som tyv.

vi barnehagelærere fikk et rikere fellesspråk. Baksiden var at en del foreldre ble bekymret for om deres barn ikke var slik Juul beskrev, minnes Morten.

Nå begynte også foreldre å tenke på hvilke «goder» de fikk ved å velge ulike barnehager. Det handlet om alt fra åpningstid til mattilbud.

FORELDRE I SOSIALE MEDIER

Med Facebook sitt inntog i 2006 endret foreldresamtalene karakter, ifølge Morten.

– Plutselig var det mange oppegående foreldre som følte de ikke strakk til, og gråt i samtale. Det var ofte

flinke foreldre som hadde alt på stell, og var de første som ble påvirket av «det perfekte liv» i sosiale medier, forteller han. Samtalen mellom barn, foreldre og ansatte ved henting var viktigere på 2000-tallet enn i dag, fordi det ikke fantes digitale plattformer til å dele informasjon.

– Vi må aldri glemme at relasjonen barnehagelæreren har til barnet, er viktigst, og kvaliteten må måles ut fra det. Å sette seg ned og snakke med barnet skaper trygghet. Det trumfer alle apper. Uten en god relasjon får vi ikke vite hva som er viktigst i barnets liv, fastslår Morten.

Ronja Christine da

2018: Lillebror Vegard gikk i barnehagen da Ronja begynte å jobbe som barnehagelærer.

«Vi var mange barnehagelærere som kjempet om jobbene.»

– Barnehagelærerne jobbet hardt for å heve statusen til yrket

Barnehagelærerne fikk økt status, og det var vanskelig å få jobb. Slik var det for Ronja Christine Strand Brattgjerd å være nyutdannet barnehagelærer på 2010-tallet.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: EMMA A. JOHANSEN, ADOBE STOCK , NTB OG PRIVAT

Barnehagelærerne jobbet hardt for å heve statusen til yrket på 2010-tallet, forteller barnehagelærer Ronja Christine Strand Brattgjerd. Tidligere var strukturen i barnehagen flat, men i løpet av dette tiåret krevde barnehagelærerne en mer profesjonell rolle, både i barnehagen, politisk og i samfunnet generelt.

– Vi har fortsatt en lang vei å gå, men det skjedde et positivt skifte på 2010-tallet, sier Ronja. Hun begynte å

jobbe i barnehage i 2018 og jobber nå i Havgløtt barnehage, den eneste kommunale barnehagen i Osen kommune i Trøndelag.

HELDIG SOM FIKK JOBB

Samtidig som Ronja var ferdig utdannet og begynte å jobbe som barnehagelærer, ble pedagognormen styrket og bemanningsnormen innført.

– Vi manglet ikke barnehagelærere. Det var alltid en pedagogisk leder og en ekstra pedagog på hver avdeling, sier Ronja. Klassene var fulle da hun

Ronja Christine nå

MINDRE STYRT: Leken er friere og mindre voksenstyrt enn for bare få år siden, ifølge barnehagelærer Ronja Christine Strand Brattgjerd. På 2010-tallet var det langt flere samlinger og styrte aktiviteter.

2018: Ronja er på vei til Levanger for å motta vitnemålet fra barnehagelærer-utdanningen.

utdannet seg til barnehagelærer ved Nord universitet i Levanger fra 2014 til 2018.

– Vi var mange barnehagelærere som kjempet om jobbene. Det var ikke så mange ledige stillinger, og jeg følte meg heldig som fikk jobb, forteller Ronja.

Hun legger til at det var noe enklere i Oslo, og at en del flyttet dit for å få jobb.

NY YRKESSTOLTHET

Ronja opplevde at det vokste frem en ny yrkesstolthet på 2010-tallet.

– Som nyutdannet kjente jeg selv på denne yrkesstoltheten. Statusen økte dette tiåret, men vi har fortsatt en jobb å gjøre. Noe har skjedd siden da, og jeg spør meg av og til hvor høy status yrket vårt egentlig har. Hvor attraktivt er det å være barnehagelærer i dag? undrer Ronja. I 2018 fikk også barn som fyller ett år i september, oktober eller november, rett til barnehageplass når de fyller ett år. Det førte til at de måtte utvide fra én til to småbarns-avdelinger i den første barnehagen Ronja ble ansatt i, Åfjord på Fosen-halvøya i Trøndelag.

STØRRE KRAV TIL DOKUMENTASJON

Ronja erfarte at barnehagehverdagen fløt bedre på 2010-tallet enn i dag.

– Det var ikke like mange krav å forholde seg til før. I dag har arbeidsoppgavene blitt flere, mens plantiden er den samme. Det er vanskelig å få tak i barnehagelærere, og fordi bemanningsnormen ikke gleder hele dagen, er det knapt med ansatte flere timer om dagen, sier hun. Ronja forteller at det også er et krav fra både foreldre og myndigheter i større grad i dag enn på 2010-tallet om at det meste skal dokumenteres.

– Vi vet at én av tre barnehagelæ-

rere slutter innen tre-fire år, så jeg er langt fra den eneste som erfarer at kravene og den totale arbeidsmengden er belastende, fastslår Ronja.

FORELDREROLLEN HAR ENDRET SEG

Barnehagelæreren opplevde at det var mer ro i barnehagene på 2010-tallet enn i dag.

– Det er flere krevende barnegrupper nå. Vi må utnytte ressursene godt og fordele dem riktig. Jeg er hyppigere i kontakt med PP-tjenesten, BUP og barnevernstjenesten i dag enn bare for noen få år siden, sier hun. Ut fra egne og andres erfaringer har Ronja inntrykk av at barns utfordringer har blitt mye større på få år. Hun stiller spørsmål både ved samfunnsutviklingen og foreldrerollen.

– Mens vi i dag bruker mye tid på foreldreveiledning, var det hovedsakelig foreldremøter og utviklingssamtaler som gjaldt på 2010-tallet. Foreldrene var tryggere på seg selv før. Jeg tror sosiale medier har mye av skylden, fordi de skaper mye usikkerhet, mener Ronja.

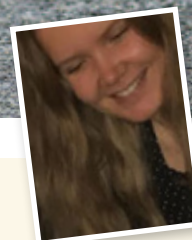
FORVIRRING RUNDT MEDVIRKNING

Barns medvirkning, som fikk plass i den nye barnehageloven i 2005, ble i større grad en del av praksisen på 2010-tallet.

– Vi snakket om dette på utdanningen, og jeg opplevde at barns medvirkning for alvor fikk rotfeste i barnehagene, sier Ronja. Hun erfarer at barnehagelærere har blitt stadig flinkere til å se og anerkjenne hvert enkelt barn. Samtidig lurar hun på om flere har misforstått ordet medvirkning, og tror det handler om medbestemmelse.

– Barn kan få medvirke – samtidig som vi kan sette tydelige grenser. Å medvirke er ikke det samme som å ha full medbestemmelse, påpeker Ronja.

«Det var ikke like mange krav å forholde seg til.»

2010-TALLET

Ronja Christine Strand Brattgjerd (30)

pedagogisk leder i Havgløtt barnehage i Osen, den eneste kommunale barnehagen i kommunen

Har jobbet i to kommunale barnehager i Åfjord.

ANTALL ÅR I YRKET: 7

MÅNEDSLØNN PÅ 2010-TALLET:

25 000 i måneden (brutto).

BARNEHAGETRENDER: Barns rett til medvirkning.

PLUSS MED 2010-TALLET: Jeg følte meg friere som barnehagelærer uten datasystemer som MyKid og Visma.

MINUS MED 2010-TALLET: Vanskelig for nyutdannede å få jobb.

DETTE TOK JEG MED MEG: En sunn og god balanse mellom barns medvirkning og grensetting.

I DAG: Barns medvirkning ble i større grad en del av praksisen på 2010-tallet, forteller barnehagelærer Ronja, som her leker med barn i Havgløtt barnehage.

I DAG: Barnehagelærer Ronja sier statusen til barnehagelæreryrket økte på 2010-tallet, og som nyutdannet kjente hun på en yrkesstolthet.

ANNONSE

En lekeplass er mer enn bare et sted å leke

Her trener barna balanse, styrke og samarbeid – uten at de merker det selv.

Hos Søve utvikler vi funksjonelle apparater som utfordrer, inspirerer og gir rom for utvikling i trygge rammer.

Bygd i Norge. Skapt for å vare.

søve

Se hele utvalget på sove.no

Madelaine
Elisabeth da

2024: Barnehagelærer Madelaine Elisabeth Robsahm og Marie (3) på en lekeplass i barnehagens nærområde.

– Å ha eneansvar for åtte barn på slutten av dagen er ikke uvanlig

Å sørge for bra innhold og god kvalitet i barnehagen er viktig for dagens barnehagelærere, som Madelaine Elisabeth Robsahm.

TEKST: KJERSTI SALVESEN
FOTO: GEIR DOKKEN, NTB, ADOBE STOCK
OG PRIVAT

Vi bruker barnehageloven og rammeplanen i praksis, og begrunner faglig det vi gjør. Det er vi forpliktet til når vi dokumenterer arbeidet og forankrer månedsplanen, sier Madelaine Elisabeth Robsahm (23). Hun var ferdig utdannet barnehagelærer fra Universitetet i Sørøst-Norge i Drammen i 2024. I dag er hun pedagogisk leder i den kommunale Morellveien barnehage i Asker.

FAGLIGHET VERSUS OMSORG

23-åringen opplever at barnehagelærere på 2020-tallet er opptatt av å skape en god balanse mellom det faglige – og omsorgen og tilstedeværelsen med barna.

– Vi har ofte faglige diskusjoner, der vi begrunner hvorfor vi gjør det vi gjør. Noen ganger åpner det for endringer og utvikling, sier barnehagelæreren.

Da Madelaine var i praksis under studiene, opplevde hun at arbeidet handlet mye om å dokumentere og kartlegge. I sitt første år som barnehagelærer har hun heldigvis erfart at

Madelaine Elisabeth nå

GLEDE: Treåringene Mikkel og Marie elsker å leke med barnehagelærer Madelaine.

2020-TALLET

Madelaine Elisabeth Robsahm (23)

pedagogisk leder i Morellveien barnehage i Asker (kommunal)

ANTALL ÅR I YRKET: 1

MÅNEDSLØNN PÅ 2020-TALLET:
42 000 brutto.

BARNEHAGETRENDER: Foreldre-oppørret 2024 var et rop til politikerne om mer bemanning og mindre økonomiske nedskjæringer i barnehagen. Mer foreldreinvolvering enn før.

PLUSS MED 2020-TALLET:

Blikket vi har på barnet, som dreier seg om å se barnets perspektiv og gi barn medbestemmelse.

MINUS MED 2020-TALLET:

Bemanningen bidrar til stress fordi du ikke får gjort alt du vil for barnet.

DETTE TAR JEG MED MEG: Erfaringene fra pandemien da vi delte barna i mindre grupper. Det ga mer ro, bedre relasjoner til hvert enkelt barn og bedre kommunikasjon med barn og foreldre.

I DAG: Mikkel og Marie setter pris på når de bare kan være til stede i øyeblikket sammen med barnehagelærer Madelaine Elisabeth Robsahm.

mye også handler om å se barnet og være til stede i øyeblikkene.

– Vi lytter til barna og er opptatt av å fange opp sårbare barn og inkludere alle. Det er vår jobb å sikre alle barn en god hverdag, og det er mer snakk om dette enn tidligere, mener Madelaine.

LAV BEMANNING

Noe som gjør balansen mellom dokumentasjon og tilstedeværelse med barna krevende, er bemanningen, forteller Madelaine.

– Sykefraværet er høyt. Vi mangler

«Sykefraværet er høyt.»

barnehagelærere, i tillegg til at bemanningsnormen er knapp. Du kan komme på jobb klokken halv åtte og være alene med fire–fem treåringer i et par timer før det kommer en voksen til. Er det sykdom i tillegg, kan du bli værende alene med seks til sju barn. Å ha eneansvar for åtte barn på slutten av dagen er heller ikke uvanlig, sier Madelaine.

UTEGLEDE

Dagens barnehagebarn er mye ute og har varierte aktiviteter, og kostholdet i barnehagen er sunt. Foreldrene er

engasjerte og har meninger om alt fra kosthold til bursdagsfeiringer, og barnehagelærerne lytter både til foreldrene direkte og til samarbeidsutvalget (SU).

– *Hvordan ser en god barnehage i fremtiden ut?*

– En optimal barnehage i mine øyne har økt bemanning, slik at det blir mer rom for barna. I dag går mye av tiden med til å dekke de mest primære behovene. Jeg ønsker å gjøre mer enn det. Dagens nedskjæringer går utover barna, og det kan ikke fortsette hvis vi vil ha gode barnehager i fremtiden, svarer Madelaine.

Dette skjer når barn bytter avdeling i barnehagen

Når treåringene bytter til en avdeling med store barn i barnehagen, må de tilpasse seg de andre barna og forhandle om sin plass, viser forskning.

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: UIA

1. Hva skriver du doktorgrad om?

– Doktorgraden min handler om barns overgang fra småbarnsavdeling til å starte på en storbarnsavdeling. Jeg ser på hvordan barn handler i relasjonen til andre barn og ansatte. Jeg har observert barn i den første perioden på ny avdeling og har intervjuet barnehagelærere. Målet er å få mer innsikt i hva overgangen innad i barnehagen består av.

2. Hva har du funnet ut?

– Barn som går over til storbarnsavdeling, navigerer mellom ulike forståelser av hva det innebærer å være barnehagebarn. Småbarnsleken som løping og store bevegelser blir anerkjent som overgangsbarnas måte å leke på – samtidig som denne leken begrenses på storbarnsavdelingen. Dette indikerer at de ansatte har ulik forståelse av de yngste og eldste barna i barnehagen. Funnene viser at overgangsbarna bidrar til endringer i leken og til sitt nye fellesskap. Overgangen innebærer forhandlinger om tilhørighet og posisjoner i fellesskapet, som allerede er en etablert barnegruppe. Dette fører også til at de eldre barna reforhandler sine posisjoner.

3. Hva tror du din forskning vil bety for barnehagene i Norge?

– Det kan virke som om mye er til-

feldig i overgangen fra småbarns- til storbarnsavdeling i barnehagen. I annen forskning og i rammeplanen, er oppmerksomheten i stor grad rettet mot barns overgang *til* – eller *ut av* barnehagen. Min forskning peker på at også overgang *innenfor* den samme institusjonen kan føre til store endringer for barn. Forhåpentligvis kan min forskning bidra til å vise noen av de mulighetene, utfordringene og endringene overgangsbarna kan oppleve i overgangen fra en avdeling til en annen.

4. Hva overrasket deg mest i forskningen?

– Jeg ble overrasket over at det var ulike forventninger til barna på småbarns- og storbarnsavdelingen. Overgangsbarna faller mellom de ulike forventningene. Samtidig observerte jeg hvordan overgangsbarna aktivt er med på å gjøre endringer i barnehagehverdagen. De tar del i hverdagslivet fra første dag på ny avdeling – og navigerer rundt forventningene til det å være på storbarnsavdelingen. Disse mulighetene for endringer – og hvordan barna tar del i barnehagens hverdagsliv, viser hvordan barn er institusjonelt kompetente. Barna bygger på erfaringer fra småbarnsavdelingen, mens de blir kjent og gir seg til kjenne i de nye omgivelsene.

godkommunikasjon@gmail.com

Min doktorgrad

TINA BINFIELD-SKØIE (41)
universitetslektor og stipendiat ved
Institutt for pedagogikk, Universitetet i
Agder (UiA)

disputerer høsten 2026

Doktorgrad: Barns overganger innad i
barnehagen – fra småbarnsavdeling til
storbarnsavdeling

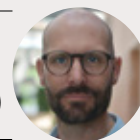
Mål med forskningen: å bidra til økt
innsikt i barns overganger mellom
avdelinger i barnehagen og hvordan
barn aktivt bidrar i overgangsprosesser

DERFOR ER DENNE DOKTORGRADEN VIKTIG

– I en tid hvor institusjonaliseringen av barndommen stadig øker og preger barnas hverdag, er det viktig å få mer kunnskap om hvordan barn formes, og hvordan de selv bidrar til å forme sitt daglige liv i barnehagen. Overgangen innenfor barnehagen er en tidsperiode som er velegnet for å få innsikt i slike prosesser. I tillegg er det en kritisk fase i barnas institusjonelle liv som har blitt lite forsket på, og som krever større oppmerksomhet.

Soern Finn Menning

førsteamanuensis ved Institutt for
pedagogikk ved Universitetet i Agder (UiA)

*Jeg ble overrasket over at
det var ulike forventninger
til barna på småbarns- og
storbarnsavdelingen.*

TINA BINFIELD-SKØIE

DETTE HAR BARNEHAGE- LOVEN BETYDD

Barnehageloven som kom for 50 år siden, har fått stor betydning for både barn og familier og for samfunnet.

TEKST: **LINE FREDHEIM STORVIK**

I år er det 50 år siden barnehageloven ble innført. Med den startet en utbygging og regulering av barnehagen.
– Barnehageloven har betydd enormt mye og var et veiskille. Nå startet det en stør-

re utbygging og regulering av barnehagen, forteller professor emerita Tora Korsvold ved DMMH. Hun har tatt doktorgrad i barnehagens politiske historie og er fagansvarlig for barnehagefeltet i Store norske leksikon.

BARNEHAGEN BLE SYNLIG

Før 1975 tilhørte barnehagene barnevernsloven. Nå kom en lov som kun handlet om barnehagen og definerte den som et selvstendig, pedagogisk tilbud til familier.

OFFENTLIG ANSVAR: Barnehageloven bidro til å løfte barnehagen fra det private til det offentlige, fordi kommunene nå fikk mer ansvar. Her fra en barnehage i 1979. Fotograf: Leif Krohn Ørnelund, Oslo Museum

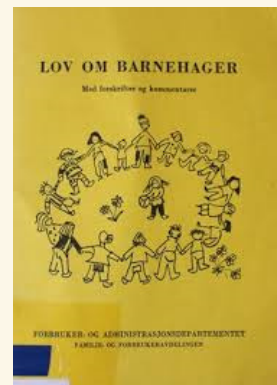
– Det er viktig å sette loven inn i sin tid. Den bidro til å løfte barnehagen fra det private til det offentlige, fordi kommunene nå fikk mer ansvar, forteller Korsvold. Kommunene skulle nå ha en aktiv rolle i utbyggingen av barnehager, men fikk ingen utbyggingsplikt. Tidligere var det private aktører som drev barnehager, som Røde Kors og Husmødrenes barnehager.

FÅ GIKK I BARNEHAGE

– For 50 år siden var barnehager et nokså ukjent

FÅ BARN: På 70-tallet gikk rundt sju prosent av barn mellom ett og sju år i barnehage. Her fra Steinholt barnehage i Egersund i 1975. Foto: Alf Fagerheim, Dalane Folkemuseum

NY LOV: Den første loven om barnehager kom i 1975.

VIKTIG LOV:

– Barnehageloven var et veiskille. Nå startet det en utbygging og regulering av barnehagen, forteller professor emerita Tora Korsvold ved DMMH.

Foto: Manegold

«Loven bidro til å løfte barnehagen fra det private til det offentlige.»

fenomen, forteller Korsvold. Kun sju prosent av barn mellom ett og sju år gikk i barnehage, og det var stort sett barnehager i byene. Mange gikk i demonstrasjonstog på 70-tallet for å få flere plasser. Vi gikk fra en husmorepoke til flere yrkesaktive kvinner, ifølge Korsvold.

– Loven var en milepæl fordi det var den første egne loven for barnehagen, sier Korsvold. Da loven kom, var det et lite gult hefte med en barnetegning på. I dag har loven 11 kapitler med 57 paragrafer og en rekke forskrifter, der rammeplan for barnehagen er den viktigste. Korsvold forteller at det har vært fagområder i barnehagen siden 70-tallet, men ingen krav om antall timer som i skolen.

RAMMEPLAN PÅ 90-TALLET

– Det barnehagefaglige skjønnnet sto sterkere i barnehagen på 70-tallet enn på 2000-tallet. Barnehagene hadde et pedagogisk ansvar som myndighetene hadde mindre kunnskap om. Politikerne hadde tillit til barnehagelærerne, forteller Korsvold. Flere høyskoler fikk barnehagelærerutdanning på 70-tallet, og utdanningen er ikke lenger for noen få. Barnehageloven ble stående omtrent uendret i nesten 20 år. I 1996 kom den første rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. Den var en forskrift til barnehageloven. På 90-tallet fikk menn rett til pappapermisjon, og barnehagene ble en del av småbarnspolitikken.

ETTERLYSTE EGEN LOV

Barnehagelærer Turid Thorsby Jansen var

med i høringsprosessen i forkant av barnehageloven. Hun forteller at profesjonen lenge hadde etterlyst en egen lov.

– Barnehageloven ble en aksept for barnehagen, sier Jansen, som er tidligere førstelektor ved Universitetet i Sørøst-Norge. Hun har sittet i en rekke offentlige utvalg om barnehagepolitikk og er nå pensjonist. Fra 1954 lå barnehagene under lov om barnevern. Den gang fantes det barnehager (korttidsplass), daghjem (heldagsplass) og småbarnsstuer for barn under tre år. Med den nye loven ble *barnehage* en fellesbetegnelse uavhengig av barnets alder og åpningstid, ifølge Jansen. Hun sier de var skuffet da loven kom, fordi den var mye løsere enn skoleloven når det gjaldt det statlige ansvaret.

– Vi hadde en forventning om likeverd med lærerne og skolen, sier Jansen. Hun sier mange var imot barnehagene på 70-tallet, fordi de truet husmødrenes posisjon.

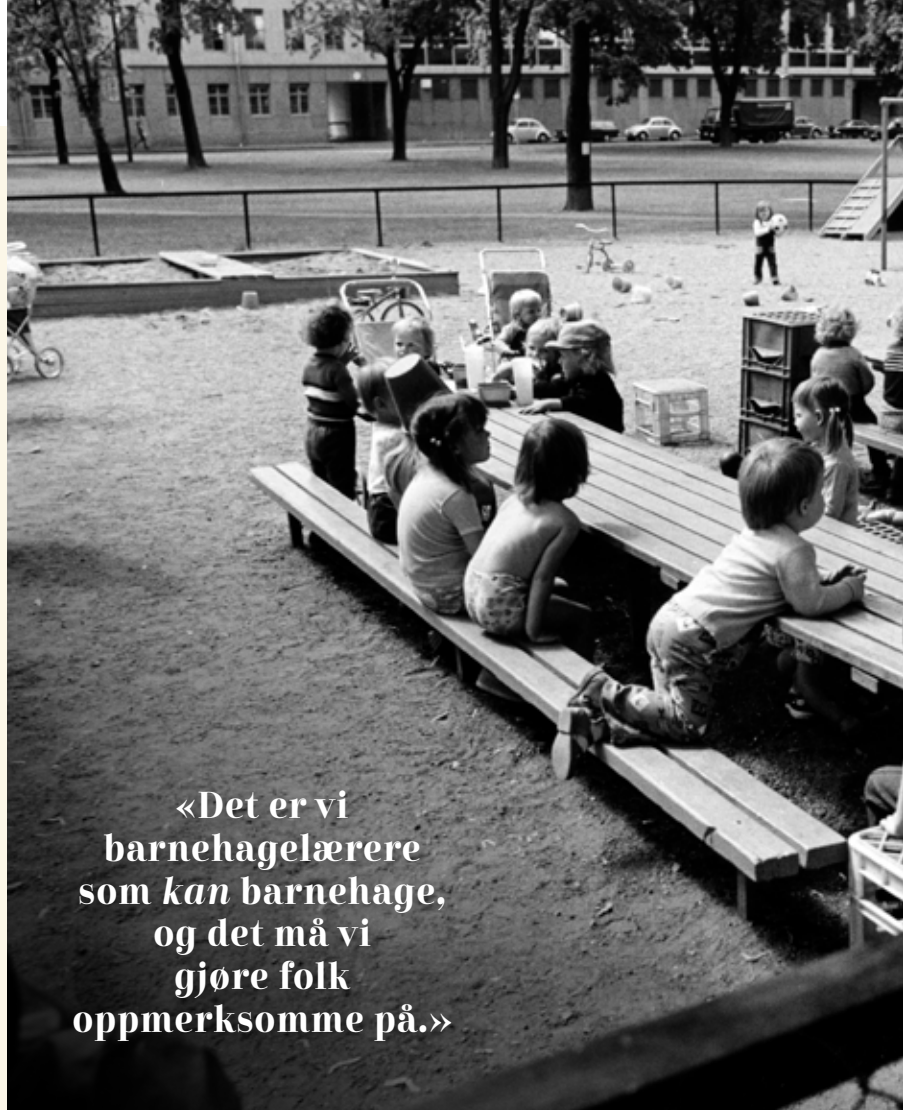
– Det viktigste med loven var at barnehagen ble sett på som et offentlig anliggende og anerkjent som en selvstendig pedagogisk virksomhet, mener Jansen.

LÆRING STÅR IKKE ALENE

De viktigste endringene i barnehageloven kom med rammeplanen i 1996, barns rett til medvirkning i 2005 og retten til barnehageplass i 2009, ifølge Jansen.

– Med rett til barnehageplass kom det sterkere føringer for barnehagen, og læringsbegrepet kom inn i loven. Men læring står ikke alene, men sammen med danning, lek, omsorg, vennskap og barndommens egenverdi. Det er et helhetlig læringsbegrep, så forsøk på å snevre inn læring kan man motarbeide med loven i hånden, påpeker Jansen.

– Da seksåringene begynte på skolen i 1997, ble det store endringer i barnehagen. Vi mistet den eldste gruppen med lekekompetente barn og fikk mange yngre som vi ikke hadde mye erfaring med, forteller Jansen. Hun sier leken hele tiden har vært med i loven, først i forskriften i 1975, så sterkere i lovteksten med årene. Jansen trekker også frem Barnehageopprøret, som gjennom sine protester i 2016 bidro til at forslaget

«Det er vi
barnehagelærere
som kan barnehage,
og det må vi
gjøre folk
oppmerksomme på.»

BARNEPARK: Barna er samlet rundt måltidet i en barnepark i Sofienbergparken i Oslo på 1970-tallet.
Foto: Svein Erik Dahl, NTB

KAN HISTORIEN:
Turid Thorsby Jansen var med i høringen til barnehageloven og sier de var skuffet over at loven var mye løsere enn skoleloven. Foto: Klausine Røtnes

om språktest og læringsmål for alle barn ble skrinlagt.

– Det er et paradoks at vi i 1975 ønsket mer politisk styring, mens vi i 2025 ønsker mindre, fordi styringsiveren kan få konsekvenser for barnehagelærernes metodefrihet, sier Jansen.

KRAV TIL UTDANNING FØR 1970

Anne Greve, professor i barnehagepedagogikk ved OsloMet, forteller at det var strenge krav til barnehagene også før barnehageloven kom i 1975.

– Barnevernsinspektører reiste rundt til barnehagene og sjekket at alt var på stell. Det var krav både om utdannet personale – barnehagelærerinner – og krav til bygninger, forteller Greve. Hun husker godt diskusjonen da den kristne formålsparagrafen kom inn i loven i 1984.

– Barnehagen har fra starten vært et sted barn skal føle seg velkommen uavhengig av språk, etnisitet, religion og funksjonshemming. Det ble stor motstand mot formålspa-

REVIDERT: I 2017 kom det en ny rammeplan for barnehagen.
Foto: udir.no

ragrafen, men vi så etter hvert at det ikke ble forkynnelse, men allmenne verdier i tråd med humanistiske verdier, forteller Greve.

INTERESSE FRA POLITIKERNE

Greve trekker også frem rammeplanen og barns rett til medvirkning som viktige endringer i loven de siste 50 årene.

– Med loven har også politikerne blitt interessert i barnehagen. Vi må fortsette å heve stemmen vår, selv om vi ikke lenger blir tatt med i ekspertutvalg. Det er vi barnehagelærere som *kan* barnehage, og det må vi gjøre folk oppmerksom på, påpeker Greve.

– Vi drev gode barnehager også før loven kom. Vi jobbet etter Frøbels verdier med barnet, leken, naturen og bærekraft i sentrum, på samme måte som i dag. Det er en tradisjon vi barnehagelærere kan være stolte av, mener professoren.

BARNES RETT TIL MEDVIRKNING OG LEK

– Rammeplanen ble det viktigste dokumentet

RETNINGSLINJER:
I 1996 kom den første rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver.

PROFESSOR: Anne Greve forteller at det var strenge krav til barnehagene også før barnehageloven kom i 1975, som krav om utdannet personale og krav til bygninger.
Foto: Geir Dokken

for barna og de ansattes hverdag, fordi den bestemte barnehagens innhold og oppgaver, forteller Korsvold. På 2000-tallet ble FNs barnekonvensjon og barns rett til medvirkning innarbeidet i barnehageloven.

– Det ble en viktig endring, fordi betydningen av barns perspektiv og barndommens egenverdi er sentral. Barndommen finner sted i barnehagen. Her skal barn få leke og utvikle vennskap. Barnehagen skal ikke være skoleforberedende. Det ble nå mer forpliktende å ha respekt for den spontane leken barna selv satte i gang, påpeker Korsvold.

MAKSPRIS OG RETT TIL Plass

Med barnehageforliket i 2003 kom en stortilt utbygging av barnehager, makspris og barns rett til plass.

– På 2000-tallet ble barnehagen tilgjengelig for alle. Barnehagen førte til større sosial utjevning, sier Korsvold. Hun påpeker at barnehageloven i dag har fått flere *skal*-oppgaver.

– Barnehagen oppleves nå som en problemløser fra politisk hold. Barnehagen styres nå mer ut fra hva barn skal bli, men barndommen og barns liv finner sted her og nå, sier Korsvold. Hun er bekymret for at antallet søkere til barnehagelærerutdanningen går ned i Europa.

– Tyskland har barnehager som ikke kan åpnes fordi det ikke er nok ansatte, sier professoren.

KAN VÆRE STOLTE

Korsvold forteller at det har blitt mye mer forskning på barnehagen de siste 50 årene.

– Da jeg tok doktorgrad på barnehage i 1997, var det nærmest eksotisk. Etter at det ble mulig å ta bachelor, master og ph.d.-grad (2006), har det vært en enorm kvalitetsheving i sektoren, sier Korsvold. Professoren mener sektoren kan glede seg over alt de har oppnådd de siste 50 årene.

– Vi kan være stolte av hva vi har oppnådd, samtidig som barnehagen i dag er under press, sier Korsvold.

– Foreldre overlater for mye av oppdragelsen til barnehagen

Det mener barnehagelærer Heidi Moreno. Hun jobber for at foreldre skal ta tilbake oppdragerrollen.

AV KJERSTI SALVESEN FOTO: GEIR DOKKEN

Foreldre har store krav til barnehagen, og jeg kjemper for at foreldre skal ta tilbake mye av oppdragerrollen og ikke lesse alt over på oss som jobber i barnehagen, sier Heidi Moreno. Hun er pedagogisk leder i Bekkelaget kirkes barnehage i Oslo og har 30 års erfaring fra ulike barnehager.

MØBLER OG LEKER BLIR ØDELAGT

Moreno sier at hun opplever at dagens foreldre har stor tiltro til barnehageansatte og ser på dem som viktige deltakere i oppdragelsen og utviklingen av barna. Men, sier hun, ansatte bruker mye tid på oppgaver hun mener foreldrene må ta større ansvar for.

Hun sier at ansatte må lære barn normal høflighet, blant annet det å ta vare på ting. De opplever at bøker blir revet i og tråkket på. Brikker til brettspill og puslespill blir borte, møbler og leker ødelagt.

– Vi bruker mye tid på å reparere ting, sier Moreno.

– Foreldrene må vise barna hva slags forventninger de har til barna når de er sammen i et fellesskap. En del strever med å lytte og vente på tur, sier Moreno.

Tidligere hørte hun også ofte at barn som var harmoniske i barnehagen, kunne være eksplosive hjemme. Hjemmet var det trygge stedet, der de fikk ut frustrasjon.

– I dag er barna så store deler av dagen i

NYE OPPGAVER:

Barnehagelærer Heidi Moreno opplever at ansatte må lære barn normal høflighet.

PSYKOLOG:

Nærde sier barnehageansatte blir tvunget til å ta over deler av oppdragerrollen dersom barna ikke fungerer i barnehagen.

Foto: Moment Studio

barnehagen at den har blitt den trygge basen, og barna reagerer med følelser slik de tidligere gjorde mest hjemme.

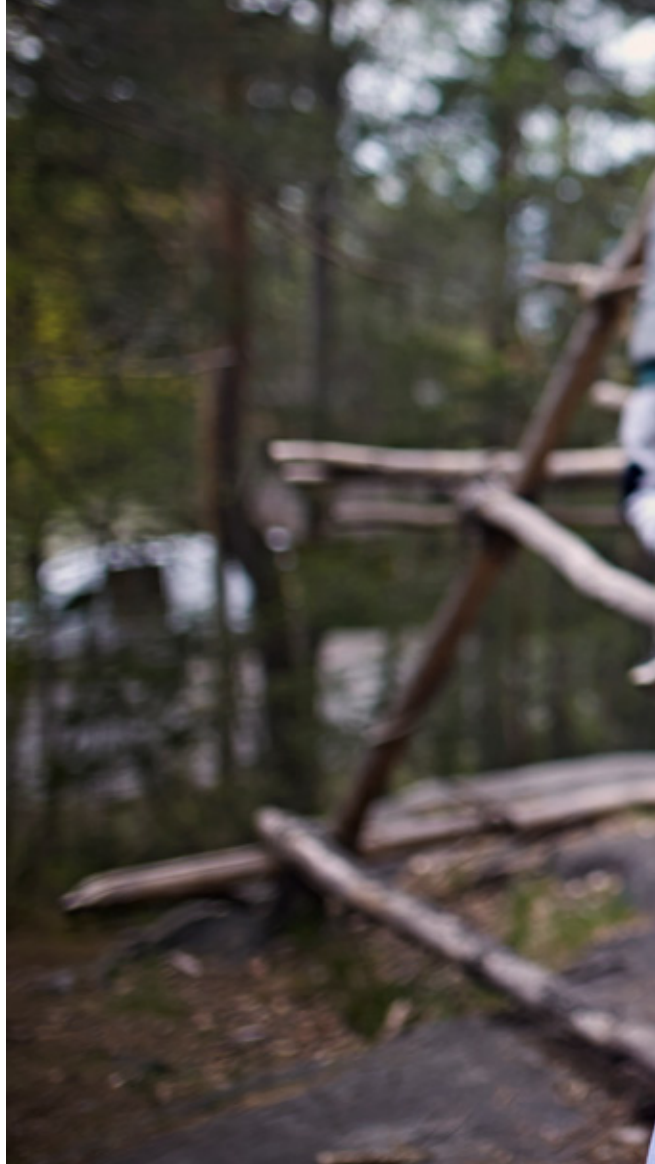
STRESS OG DÅRLIG TID

Moreno peker på at vi lever i et samfunn der barn ikke får mulighet til å kjede seg.

– Samlingsstunden skal ha høy underholdningsverdi for å unngå at barn tuller og ødelegger for de andre, sier barnehagelæreren. Mange barn har det travelt ved matbordet, tøyser i garderoben, krangler om leker og avbryter hverandre, forteller hun.

Moreno opplever også at mange barn og foreldre er mindre høflige i hverdagen enn før. Hun tror det handler mye om stress og dårlig tid.

– Mange foreldre er hyggelige og imøtekommende. De som hilser og tar seg tid til å slå av en liten prat, får automatisk høflige barn. Foreldre som overser ansatte og lar

«Vi bruker mye tid på å reparere og lære barna å ta vare på ting.»

barnehagen tenker at et barn oppfører seg utfordrende og ødelegger for fellesskapet, er det viktig at ansatte tar det opp med barnas foreldre på en konstruktiv måte, sier Tor Eirik Toft Rasmussen, leder for Foreldreutvalget for barnehager (FUB).

– De fleste ønsker å ha barn som fungerer godt sammen med andre barn, sier Rasmussen. Han sier FUB for det meste hører foreldreperspektivet.

– Vi har ikke noe grunnlag for å tvile på at det som kommer fram her, stemmer. Som foreldre er vi nødt til å ta slike signaler på alvor. Vi har ansvaret for oppdragelsen av eget barn, sier han.

PÅVIRKET AV INFLUENSERE

Psykolog Ane Nærde har et klart inntrykk av at det er større utfordringer knyttet til utagerende adferd i barnehagen i dag enn tidligere. Hun er forsker ved Nasjonalt utviklings-senter for barn og unge (NUBU) og forsker på barns sosiale utvikling.

– De ansatte blir tvunget til å ta over deler av oppdragerrollen dersom barna ikke fungerer i barnehagen, sier Nærde. Hun tror årsakene er sammensatte. Dagens foreldre er travle og skal prestere på mange arenaer.

– Mange foreldre har kanskje verken tid eller ork til å ta kampene hjemme? påpeker Nærde. Samfunnet er også preget av individualisme og det å selge seg selv.

– Influenserne og sosiale medier viser oss at det er lov å være brautende og skille seg ut, sier Nærde. Psykologen sier det er et paradoks at foreldre aldri har vært så på barna sine som i dag – og samtidig stoler mye mindre på seg selv.

– Å ha barn er blitt et prosjekt, og mange foreldre er redde for å gjøre feil. Mitt råd er å organisere mindre. Familier trenger tid sammen, sier Nærde.

godkommunikasjon@gmail.com

være å hilse, får ofte barn som er mindre høflige, sier hun.

– VANSKELIGERE Å FÅ BARN TIL Å LYTT

Moreno mener mange av dagens foreldre er raske til å oppfylle barnas ønsker og behov.

– Vi gikk en liten tur i skogen og droppet drikkeflasker. Tidligere opplevde vi at barnet ville ha akseptert at det ikke var mulig å få tak i vann i skogen, mens mange av dagens barn i større grad forventer at behovet deres skal oppfylles her og nå.

Hun peker på at dagens foreldre er mindre sammen med barna, fordi barnehage og fritidsaktiviteter fyller mye av hverdagen. Derfor tror hun barnehagen ofte blir stedet barna lærer sosiale ferdigheter.

OPPFORDRER TIL SAMARBEID

– Mange foreldre gjør en fantastisk jobb med å oppdra barna sine, men i de tilfellene

LEDER: Tor Eirik Toft Rasmussen i Foreldreutvalget for barnehager (FUB) håper ansatte som opplever uakseptabel oppførsel, har en dialog med foreldrene. Foto: Even Lundefaret, FUB

Mitt barnehageminne

Sol (Solveig) Heilo (43)

soloartist og medlem av bandet Katzenjammer, samt komponist, musikkprodusent og visuell kunstner

Fra: Haslum

Bor på: Haslum

Familie: samboer og to sønner på to og fem år

Aktuell med: ny musikk til Thorbjørn Egner-filmen *Julenissens verksted*, ny soloplate *Indigo Star* og separatutstillinger med visuell kunst i ulike gallerier i Norge, og har laget musikken til *Den uendelige historien* som spilles på Det Norske Teatret høsten 2025

KARNEVAL: Artisten Sol Heilo minnes at gutten hun var stormforelsket i, kysset en annen jente på karnevalet i barnehagen. Jenta hadde kledd seg ut som prinsesse, mens Sol var sigøyner.

FØLTE SEG VAKKER: Sol Heilos mamma sydde sigøynerkostyme til henne. Artisten sier at sigøyner var et fint ord på den tiden, og at hun følte seg vakker i kostymet.

– Vi måtte sitte i sofaen når vi **BRÅKTE I BARNEHAGEN**

I barnehagen fikk Sol Heilo **sitt første møte med skam.**

TEKST: KJERSTI SALVESEN FOTO: KHOA DANG DO OG PRIVAT

Når det er sagt: Mestringsfølelse og trygghet er det som best oppsummerer artistens barnehageminner.

– Jeg har veldig mange minner fra tiden i barnehage. Jeg husker at vi danset til *Dovregubbens hall* i «gymsalen» og den heftige musikaliske opplevelsen det ga. Jeg husker sangene, matboksen min og lekene i barnehagen – og at det var veldig viktig å komme først i utkleddingskroken, så man fikk tak i gullskoene. Dessuten husker jeg at vi måtte sitte i sofaen for å roe oss ned dersom vi var bråkete. Jeg havnet i sofaen én gang, og det gjorde sterkt inntrykk. Kanskje var det mitt første møte med skam? undrer Sol Heilo (44).

MESTRINGSFØLELSE

Sol gikk i Åsterud korttidsbarnehage i Haslum i Bærum. Barna kalte den bare for korttidsbarnehagen eller «korttiden».

– Jeg var blitt ganske stor før jeg skjønte at det ikke het «kort-tiss-barnehagen», sier hun lattermildt.

Sol husker mestringsfølelsen da hun turte å hoppe ned fra steinen som var forbeholdt førskolebarna. Det gjorde stort inntrykk da et av førskolebarna tok på seg en sjefsrolle og delte de andre inn i grupper for hvem som skulle få lov til å hoppe fra hvilken stein.

– Jeg stusset på hvordan hun bare kunne bestemme sånt, og hvordan de andre innrettet seg, forteller hun.

KARNEVALSKYSS

Artisten minnes et karneval med pinjata, der gutten hun var stormforelsket i, kysset en annen jente.

– Iselin hadde kledd seg ut som prinsesse, og Jon Kristian kysset henne da vi lekte Tornerose. Selv var jeg utkledd som sigøynere. Sigøynere var et fint ord den gangen, og mam-

ma hadde stolt laget kostymet. Jeg følte meg vakker, men nådde ikke opp til prinsessestatus, sier Sol.

En annen gang var det en slags kysselek på gulvet.

– Jeg fikk sjokk da en ansatt kjeftet på Preben og jenta som lå på gulvet. Da lærte vi at det ikke var greit å leke «sånne» leker mens de voksne kunne se det. Senere foregikk det i skjul i stedet, forteller Sol.

STORT SPENN I LEKEN

– Jeg lekte like mye med guttene som med jentene. På den måten fikk jeg utfoldet meg i flere retninger og fikk utløp for både det maskuline og feminine i meg. Jeg likte å løpe, klatre og hoppe fra høyder og å bygge med klosser og Lego, samtidig som jeg elsket å tegne, veve og kle meg ut som prinsesse og fin dame, forteller Sol. Hun husker alle barna hun gikk i barnehagen med. Den dag i dag har hun kontakt med Anne Karin, som var bestevenninnen i barnehagen.

– Jeg husker de ansatte, Elin og Bente, også. De var trygge og gode voksenpersoner, minnes Sol.

DYKK INN I BARNAS VERDEN

Dagens barn tilbringer langt flere timer i barnehagen enn det Sol gjorde.

– Barna blir i stor grad oppdratt av dem de tilfeldigvis har som barnehageansatte. Foreldre ser barna mest i situasjoner som er stressende og voksenstyrte, enten det handler om å komme seg hjem fra barnehagen og få laget middag – eller å rydde og få barna i seng, sier hun.

Sol mener derfor at det viktigste vi kan gi barn, er oppmerksomheten og tiden vår.

– Hvis vi klarer å sette oss ned på gulvet og dykke 100 prosent inn i barnas verden, der det er fri fantasi og fri lek, gir vi barna noe viktig, sier Sol.

godkommunikasjon@gmail.com

«Jeg var blitt ganske stor før jeg skjønte at det ikke het 'kort-tiss-barnehagen'.»

Rommet overrasker

Rom for å leke bok

Lag et herlig bokbad med sanseopplevelser og mulighet for både lesing og lek for de yngste. Da kan barna tre inn i Bø og Bæ sitt univers med hele seg.

Ved å innrede et rom inspirert av barnelitteraturen kan du ønske barna velkommen inn i bøkens verden, bokstavelig talt. Velg en favorittbok som dere vil fordype dere i over tid. Dediker et rom eller en vernet krok til dette, og gjenskap stemningen i boka med farger og rekvisitter. Stoffer, tepper og puter er en god start på å lage et mykt og innbydende rom. Jeg har tatt utgangspunkt i boka *Bø og Bæ får besøk* av Lena og Olof Landström (2006).

Trude Anette Brendeland

trubrende@hotmail.com

Barnehagelærer, forfatter og foredragsholder som står bak fantasifantasten.no. Hun jobber i Eventyrhuset lekeverksted i samarbeid med Fantoft gård Sammen-barnehage i Bergen.

Gjør rommet enda mer spennende ved å samle materiell som kan understreke stemningen og fortellingen i boka. Bø og Bæ-figurer kan man kjøpe, eller lage av vattkuler og pappruller. En trillebår og en kurvheis til Bø er viktig for historien og interessant å leke med. Lager dere en heis med et tau, bør en voksen være med i leken. Finn en lekekatt som kan være katten i boka. Den er også morsom å lete etter, gjemme og finne.

Velg i tillegg noe åpent lekemateriell som barna kan undersøke og improvisere med. Jeg har valgt sanseposer, forundringsflasker, bøtter, baller og lysende byggeklosser. Høstløv kan man hente utenfra eller klippe ut i filt. Bruk gjerne det dere har. Feiekoster, støvler, pappesker og byggeklosser i høstfarger kan være like spennende. Legg merke til *nøkkelordene* i boka, som *høst*, *tre*, *blad*, *trillebår* og *smørbrød*, og sørg for at de blir gjenskapt i rommet slik at vi får anledning til å gjenta dem. Barna kan da knytte opplevelser og følelser til ordene slik at de gradvis gir mer språklig mening.

Du kan bruke et bokinspirert rom som en del av barnas faste lekemiljø over en periode. Da kan barna selv velge å gå ut og inn av rommet, leke og lese spontant og fritt. Du kan også bruke rommet med en gruppe barn for å ha en litt annerledes og fri samlingsstund flere ganger i løpet av en uke. Da er det fint å invitere barna inn til musikk eller fuglekviser og la dem først undersøke og leke med elementene i rommet. Sammen kan dere sette ord på det dere ser, gjør og tar i. Deretter kan dere lese boka i små grupper eller i fellesskap. Når vi fordyper oss i bøkens verden på denne måten, rekker vi å bli skikkelig glad i hovedpersonene og personlig engasjert i deres historier.

Randi sluttet i finansbransjen OG BLE BARNEHAGELÆRER

Da det ble omstruktureringer på jobben, benyttet Randi (60) sjansen til å følge en gammel drøm.

TEKST: MERETE SILLESEN FOTO: MARIANNE OTTERDAHL-JENSEN

Jeg tok et år med tegning, form og farge etter videregående, men havnet likevel litt tilfeldig i bank. Den gangen fikk vi opplæring i bedriften, så jeg følte meg heldig og trivdes godt, sier Randi Synnøve Nystuen på klingende Vågå-dialekt.

TOK SLUTTPAKKE

Da Første stegs journalist ankommer Sjokoladefabrikken barnehage i Oslo, sitter Randi på gulvet sammen med flere barn. Alle virker opptatt av boka hun holder opp.

– Formidling gjennom litteratur er noe jeg er spesielt opptatt av. Jeg ser hvordan barna blir en del av historien, og hvor nyttig det er for språkutviklingen, sier Randi.

– Jeg er også veldig glad i å kunne bevege meg og være ute i løpet av arbeidsdagen.

Randi legger ikke skjul på at forskjellen fra finansverdenen til barnas verden er stor. Men hun er glad for valget hun tok da arbeidsoppgavene i den gamle jobben forsvant på grunn av omorganisering. Hun fikk valget mellom opplæring i nye oppgaver eller sluttpakke.

– Jeg var 48 år og tenkte at det var nå eller aldri. Drømmen om å bli lærer hadde aldri sluppet taket. Mine egne døtre var store og hadde flyttet på hybel. Jeg fant ut at jeg helst ville jobbe med de yngste bar-

«For meg har arbeidsdagene blitt akkurat så meningsfulle og givende som jeg håpet.»

LESESTUND: Randi Synnøve Nystuen (60) ble barnehagelærer midt i livet og er spesielt opptatt av språkutvikling og formidling gjennom litteratur.

AKTIV: Å være aktiv sammen med barna i barnehagen passet godt for Randi, som er veldig glad i å være ute og liker å bevege seg i løpet av arbeidsdagen.

– Dessuten var jeg vant til å omgås alle typer mennesker fra jobben som kundebehandler i bank, og jeg har lett for å komme i kontakt med alle aldersgrupper og kjønn.

LETT Å FÅ JOBB

Randi visste det ville bli lett å få jobb som barnehagelærer. Hun har jobbet i flere barnehager i Oslo, for å lære mest mulig. Nå er hun pedagogisk leder i Sjøkladefabrikken barnehage.

– Jeg har fått med meg gode og ulike verdier fra både studiet og arbeidsplassene. Dette prøver jeg å bruke på best mulig måte i jobben. Vi er en fin gjeng, sier Randi og smiler fra øre til øre.

– Utfordringene er kun knyttet til bemanningen og politikernes uvilje til å gjøre noe med den. Jeg blir trist når gode planer går i vasken på grunn av sykdom blant ansatte.

UTDANNET SEG TIL LAVERE LØNN

Randi er mormor til fire. Hun tror at hele familien etter hvert kommer til å flytte tilbake til Lillehammer. Randi sier hun gjorde et riktig valg som 48-åring. Hun påpeker likevel at man bør tenke seg godt om før man gjør såpass store endringer midt i livet.

– Jeg var heldig, som har en mann med stabil inntekt og kunne bruke sluttpakken for å få det til å gå rundt økonomisk. Vi snakket mye om dette, for jeg hadde ingen arbeidsinntekt de tre årene jeg studerte, og visste jeg kom til å tjene mindre enn før, sier Randi.

Randi er også opptatt av at man ikke skal romantisere sitt nye yrke og tro at livet blir rosenrødt. Som pedagogisk leder er det full fart hele dagen, og Randi innrømmer at hun kan bli sliten. Likevel gleder hun seg til å gå på jobb hver dag.

– Jeg valgte å satse, og ligger alt til rette for det, anbefaler jeg andre voksne å gjøre det samme. Men vurder og snakk åpent om risiko, økonomi, situasjon, nettverk, helse og egen kapasitet, sier Randi.

– For meg har arbeidsdagene blitt akkurat så meningsfulle og givende som jeg håpet, og jeg er takknemlig for all støtte jeg har fått.

KARRIEREVEILEDERENS RÅD

– Det er viktig å gjøre en skikkelig vurdering og finne riktig type utdanning, sier Mette Manus, karriereveileder og coach i Manus Motivasjon.

na. Derfor valgte jeg barnehagelærerutdanning, sier Randi.

POSITIVT MED LIVSERFARING

Randi og mannen bodde på Lillehammer, men flyttet til Oslo, der mannen også jobber. Samtidig med at Randi tok bachelor som barnehagelærer, tok yngstedatteren bachelor i sykepleie.

– Jeg opplevde bare heiarop fra familie og venner da jeg valgte å bli heltidsstudent midt i livet, og studiene gikk i grunnen lettere enn forventet, forteller Randi. Hun trekker frem flere fordeler ved å bli student i voksen alder. Hun var vant til å jobbe strukturert og selvstendig, ta ansvar og ha gode rutiner. En god porsjon livserfaring kom godt med. Selv om medstudentene var til dels mye yngre, følte aldri Randi det som noe problem.

– Jeg var student på lik linje med de andre, men hadde fordelen av å ha mer erfaring og tilegnet meg nok fagstoffet på en annen måte enn jeg ville gjort som yngre, sier Randi.

«Jeg var 48 år og tenkte at det var nå eller aldri. Drømmen om å bli lærer hadde aldri sluppet taket.»

SUNN MAT: – Jeg er heldig, som har en mann med stabil inntekt og brukte sluttpakken for å få det til å gå rundt økonomisk da jeg tok barnehagelærerutdanning, forteller Randi.

KARRIEREVEILEDER: Mette Manus sier det er viktig å gjøre en skikkelig vurdering når du skal bytte karriere midt i livet. Foto: privat

– Ligger alt til rette, og tidspunktet er riktig, kjør på, sier hun.

Mette Manus påpeker at når du tar utdanning i voksen alder, blir du oppdatert i et emne du er interessert i. Kanskje gjør dette deg i stand til å realisere en gammel drøm. Ved helseproblemer kan ny utdanning gi deg mulighet til å fortsette i yrkeslivet fremfor å bli trygdet. Er jobben din i ferd med å forsvinne, kan du få en tryggere jobb. Kjeder du deg, kan du oppleve oppblomstring og ny motivasjon. Du kan få høyere lønn, men også lavere. Dette bør du undersøke på forhånd.

– Fortell partner, familie og venner om dine ambisjoner og mål, det forplikter. Bli også enige om hvordan dere skal fordele pliktene i hjemmet, sier Manus.

– Å være student er ofte mer fleksibelt enn å være yrkesaktiv. Husk å ha det gøy mens du studerer, sier hun. Mette Manus anbefaler å være åpen og nysgjerrig, alder og livserfaring gir trygghet.

– De fleste skal jobbe til de er 70 år. Karrierevalg og livskvalitet henger nøye sammen, og det å trives på jobben blir viktigere desto eldre du blir.

ramesil@hotmail.com

FORMING: Randi har alltid vært kreativ, og tok et år med tegning, form og farge etter videregående før hun begynte i bank. Hun oppmuntrer barna til å forme akkurat det de vil med plastelina.

ANNONSE

Bestill annonser for 2025/26

Utgivelsesplan
annonsefrist/utgivelsesdato

4	12. november / 12. desember
1	11. februar / 13. mars
2	22. april / 29. mai
3	9. september / 9. oktober
4	4. november / 4. desember

Visste du at
annonser hos
oss sees av
63 000 lesere?

[utdanningsnytt.no/
annonser](https://utdanningsnytt.no/annonser)

ANNONSEKONTAKT
Grethe Ånerud i HS Media
E-post: utdanning@hsmedia.no
Telefon: 92 83 68 30

Mari Westerhus
høyskolelektor i pedagogikk ved
Dronning Mauds Minne Høgskole for
barnehagelærerutdanning (DMMH)
mari.westerhus@dmmh.no

Ingvild Åmot
professor i spesialpedagogikk ved
Dronning Mauds Minne Høgskole for
barnehagelærerutdanning (DMMH)
ingvild.amot@dmmh.no

Suksessfaktorer for å inkludere alle barn i barnehagen

Barnehagene i Rennebu har klart å gjøre om nasjonale satsinger til konkret endring av praksis for å inkludere barn med særlige behov. **Det takket være fire faktorer.**

ILLUSTRASJON: MADELEINE ANDERSEN

Store ord fra overordnede nasjonale satsinger har blitt til konkrete praksisendringer i barnehagene i Rennebu. Deltakerne fra barnehage og PPT forteller om styrket samarbeid og økt grad av felles forståelse for samfunnsopdraget for barna. Etter et målrettet arbeid gjennom *Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage* (Rekom) og *Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis* har barnehagene og PPT i Rennebu fått innsikt i noe de beskriver som suksessfaktorer. De ansatte forteller om en fremvoksende stolthet over eget arbeid, som bidrar til engasjement i endringsarbeidet. De peker på fire suksessfaktorer for en inkluderende barnehage:

1) faglig utviklingsarbeid på hver avdeling, 2) utviklingsteam med veileder, 3) PPT inn i barnehagens hverdagsliv og 4) en aktiv barnehageeier.

Disse faktorene kan du lese om i denne artikkelen.

BAKGRUNN

Arbeid med *Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage* (Rekom) og *Kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis* er noe barnehager rundt i landet jobber med. *Regional ordning for kompetanseutvikling* (Rekom) er ledd i Kunnskapsdepartementets kompetansestrategi, med mål om å sikre alle barn et barnehagetilbud av høy kvalitet. Målet med Kompetanseløftet er at kommuner og barnehageeiere skal ha tilstrekkelig kompetanse så tett på barna at de kan fange opp og gi et inkluderende og tilpasset pedagogisk tilbud til alle, også barn med særskilt tilrettelegging. Artikkelen beskriver hvordan en kommune i Trøndelag har arbeidet med å koble sammen disse to arbeidsprosessene.

Rennebu har to kommunale barnehager. I 2022 inngikk disse et partnerskap med Dronning Mauds Minne høgskole (DMMH) i regi av Rekom. Målet med dette var å styrke barnehagenes kompetanse i å *lede utviklingsarbeid*. På samme tid besluttet kommunen å sette i gang sin satsing på Kompetanseløftet, hvor refleksjonsverktøyet *Inkluderingsanalysen* skulle benyttes i barnehagene. Det var dermed duket for utviklingsarbeid med tema inkluderende praksis i barnehagene, og gjennom partnerskapet med DMMH fikk barnehagene faglig støtte i å lede dette arbeidet.

UTVIKLINGSARBEID PÅ AVDELINGENE

Med tett oppfølging og veiledning fra lokal PPT gjennomførte de ansatte i barnehagene *Inkluderingsanalysen*. Dette er et refleksjonsverktøy der ansatte vurderer egen praksis ut fra David Mitchells ti faktorer for inkluderende praksis (Statsforvalteren.no). Mitchell er professor i pedagogikk ved University of Canterbury i New Zealand. Han har gått gjennom mer enn 3000 studier om å undervise elever som trenger særskilt tilrettelegging. Han har funnet frem til ti faktorer som han mener er forutsetninger for å lykkes med inkluderende opplæring. Disse faktorene vil i all hovedsak også gjelde i barnehagen. Her diskuterte de ansatte sin forståelse av inkludering og hva de tenkte om organiseringen av barnegruppa. De diskuterte om det var nødvendig å tilpasse det pedagogiske arbeidet eller faktorer knyttet til ledelse, ressurser og behov for støtte. Ut ifra resultatene valgte barnehagene områder for forbedring. De gjennomførte en SWOT-analyse for å finne ut organisasjonens styrker og svakheter, muligheter og hensyn de må ta for å legge til rette for en mer inkluderende organisasjon (Fine, 2009).

ENDRET SAMLINGSSTUNDEN: Fra å gjennomføre én felles samling for alle endret avdelingen i barnehagen praksis og tilrettela for flere samlinger tilpasset de ulike barna.

” Å sette inn vikarer ved møter og plantid har vært avgjørende for å lykkes med kompetanseutviklingen.

” Noen ganger går vi ett skritt frem og to tilbake, men dette er en del av prosessen.

SWOT-analyse er en metode for å identifisere og forstå hva som kan være sterke og svake sider ved en bedrift, og er en forkorting for engelske *strengths, weaknesses, opportunities og threats*.

ENDRET PÅ SAMLINGSSTUNDENE

Barnehagene ønsket å gjøre satsingen på inkludering mer konkret etter SWOT-analysen. De pedagogiske lederne fikk derfor ansvar for å drive prosesser på egen avdeling, med veiledning fra partneren DMMH. Basert på refleksjoner rundt nåsituasjonen i egen gruppe utarbeidet avdelingen egne problemstillinger for utviklingsarbeidet. I Vonheim barnehage har en avdeling stilt seg spørsmålet: «Hvordan kan vi gjennomføre samlingsstund som fremmer inkluderende fellesskap?» Prosessen avdekket ulike forståelser for inkluderingsbegrepet. Fra å gjennomføre én felles samling for alle endret avdelingen praksis og tilrettela for flere ulike samlinger med innhold tilpasset de ulike barna. Personalet opplever at samlingsstundene nå fungerer som en fellesaren selv om ikke alle er samlet i samme aktivitet. Variasjon og tilpasninger skaper fellesskap.

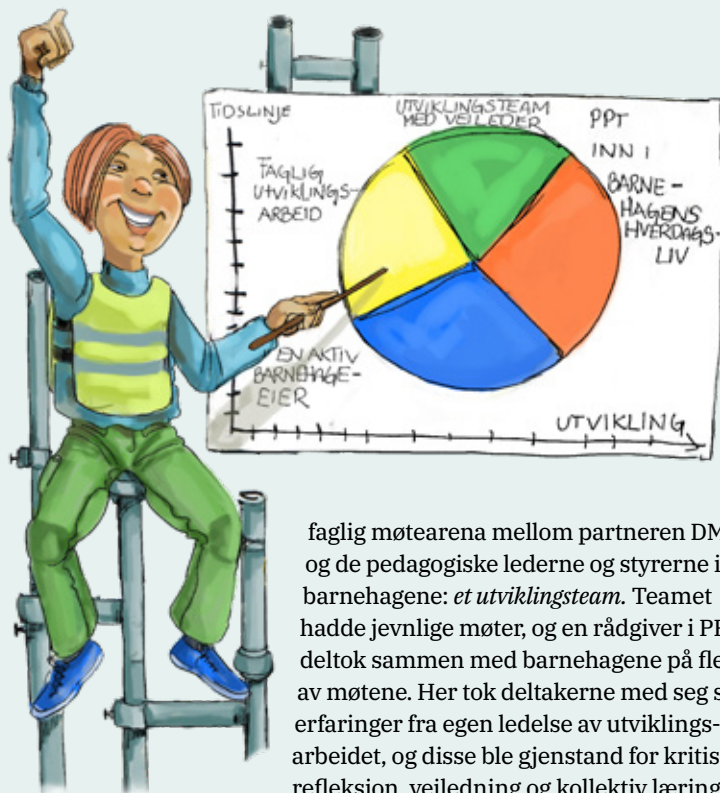
ULIKE PERSPEKTIV

Barnehagene i Rennebu bruker praksisfortellinger som en vanlig dokumentasjonsform (Tveiten, 2019). For å komme i dybden i refleksjonsarbeidet har personalet benyttet *perspektivkort*. Disse laminerte billedkortene representerer ulike perspektiv som er nyttige å ta i bruk for å endre blikk. Eksempler kan være barneperspektiv, foreldreperspektiv, medvirkning eller makt. Dette har bidratt til kritisk refleksjon (Søndenå, 2020). Avdelingene har dokumentert fremdriften i utviklingsarbeidet gjennom å illustrere egne læringsprosesser i form av en *tidslinje*. Tidslinjen har blitt tegnet på tegnerull på veggen og viser viktige hendelser, vendepunkt, oppdagelser og endringer i utviklingsarbeidet. Å sikre medvirkning i dokumentasjonsprosesser har vært viktig. En pedagogisk leder forklarer:

Jeg opplever at når vi synliggjør progresjonen vi har i arbeidet, gjør det noe med motivasjonen og engasjementet til medarbeiderne mine.

OPPRETTET ET UTVIKLINGSTEAM

I regi av Rekom-samarbeidet med DMMH ble det opprettet en

faglig møtearena mellom partneren DMMH, og de pedagogiske lederne og styrerne i barnehagene: *et utviklingsteam*. Teamet hadde jevnlig møter, og en rådgiver i PPT deltok sammen med barnehagene på flere av møtene. Her tok deltakerne med seg sine erfaringer fra egen ledelse av utviklingsarbeidet, og disse ble gjenstand for kritisk refleksjon, veiledning og kollektiv læring.

PPT INN I BARNEHAGENS HVERDAGSLIV

En rådgiver fra PP-tjenesten har bistått barnehagene både i forberedelser, gjennomføring og bearbeiding av resultater fra inkluderingsanalysen. PPT har deltatt aktivt på personalmøter og på barnehagens planleggingsdager. Gjennom faste besøksdager i barnehagene har PPT observert praksis og gitt faglig veiledning til de ansatte. Ett eksempel er opplæring i bruk av observasjonsmetoden *sosiogram*, for å få innsikt i barnegruppas dynamikk og barn og ansattes samspill. Kunnskapen fra sosiogrammene har igjen gitt grunnlag for refleksjon og samtaler mellom personalet. Det har ført til nye blikk på barn i barnegruppa, og har over tid endret hvordan personalet tilrettelegger og involverer seg i barnas samspill og aktiviteter.

Både PP-rådgiveren og lederen for PP-tjenesten har deltatt i utviklingsteam sammen med pedagogiske ledere, styrere og partner DMMH. Slik opplever aktørene i kompetansearbeidet høy grad av sammenheng mellom Rekom og arbeid med Kompetanseløftet. Lederen i PPT uttaler at et tettere samarbeid og deltakelse i felles refleksjonsprosesser gir PPT uvurderlig innsikt i barnehagefaglige vurderinger og pedagogisk grunnsyn. Dette bidrar til å utvikle felles forståelser rundt blant annet inkluderingsbegrepet.

EN AKTIV BARNEHAGEEIER

Eierens rolle har også vært viktig i utviklingsarbeidet. Å sette inn vikarer ved møter og pedagogenes plantid har vært avgjørende for å lykkes med kompetanseutviklingen. Eierens har tatt rollen som *portvokter* ved å begrense antall satsinger barnehagene deltar i. I Rennebu er eieren tett på barnehagene. Det er faste møter mellom nivåene i eieror-

ganisasjonen, noe som bidrar til å sikre en rød tråd i hele opplæringsløpet – fra barnehage til skole. Et eksempel er «kaffekoppmøte» der barnehagesjefen, skolens rektor og kommunalsjefen for oppvekst møtes kort og jevnlig. Politikere uttrykker høy grad av tillit til oppvekstadministrasjonens kompetanse, og politikerne er involvert i prosessene som pågår. Kommunen arbeider aktivt for å gi politikerne innsikt i og kunnskap om barnehagene, slik at de har et godt grunnlag for å utøve barnehageeierrollen.

KONKLUSJON

Refleksjonene rundt både analyse av eget ståsted og målene de lagde i fellesskap, bidro til kompetanseløft og eierskap til prosessen. Dette er viktige faktorer for endring av praksis. For å skape en opplevelse av mening i arbeidet med store nasjonale satsinger erfarte deltakerne at det er avgjørende å bryte ned de store ordene til små, konkrete utviklingsarbeid som er forankret i den enkelte barnegruppens behov (faktor 1). Dette gir retning, og gjør det mulig å dokumentere progresjon i endringsarbeidet. Styrerne forklarer at de har gått sakte frem, og at de har tatt seg tid til å koble på nye medarbeidere etter hvert. «Noen ganger går vi ett skritt frem og to tilbake, men dette er en del av prosessen», forklarer de. Videre understre-

ker styrerne betydningen av møter og nok tid til felles kritisk refleksjon (faktor 2). Styrket bemanning i møtetid og i plantid har vært en soleklar suksessfaktor. PPT sin deltakelse i barnehagens hverdagsliv har styrket samarbeidet og bidratt til felles forståelse for pedagogiske vurderinger (faktor 3). En aktiv barnehageeier med god innsikt i sektoren og kort avstand mellom leddene ser ut til å ha stor betydning for hvorvidt man lykkes med kompetanseløft (faktor 4).

Barnehagene har både klart å heve kompetansen til de ansatte og å styrke sin inkluderende praksis takket være de fire faktorene *faglig utviklingsarbeid på hver avdeling* (1), *å lage et eget utviklingsteam med veileder fra DMMH* (2), *at PPT kom inn i barnehagens hverdagsliv* (3), og *at barnehageeieren var aktiv i prosjektet* (4).

Litteratur

- Fine, L.G. (2009). *The SWOT Analysis*. Createspace Independent Publishing Platform. Meld. St. nr. 6 (2019–2020): Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO. Kunnskapsdepartementet.
- Skoglund, T. & Sundvall, P. (2021). *Pedagogisk ledelse i barnehagen*. Universitetsforlaget.
- Søndenå, K. (2020). *Kraftfull refleksjon i lærerutdanninga*. Abstrakt.
- Tveiten, S. (2019). *Veiledning – mer enn ord*. Fagbokforlaget.

ANNONSE

ANNESDUKKETEATER

i Frognerparken

Spiller forestillinger året rundt!

 Vi holder til i et rødt hus bak tennisbanene, rett ved siden av Frogner Ishall.

Vi spiller forestillinger for ulike aldersgrupper. Noen forestillinger er etterfulgt av et verksted, hvor alle får lage sin egen teaterdukke.

Barnehager kan bestille egne forestillinger på hverdager. Det er stort sett åpne forestillinger i helgene. Forestillingene spilles innendørs.

For bestilling av billetter og mer info:

tlf: 928 21 575
anne@annesdukketeater.no
www.annesdukketeater.no

INNTIL
20%
RABATT
*for barnehager

Kristin Rydjord Tholin

dosent ved Fakultet for humaniora, idretts- og utdanningsvitenskap,
Institutt for pedagogikk ved Universitetet i Sørøst-Norge (USN)
kristin.r.tholin@usn.no

Dette kjennetegner pedagogisk ledelse

Pedagogisk ledelse handler om å lede barna og personalet i barnehagen, **men også om å lede innholdet, daglige aktiviteter og arbeidsmåtene i barnehagen.**

ILLUSTRASJONSFOTO: ADOBE STOCK

«**L**edelse kan i dag sies å være Norges vanligste yrke», skriver Jan Ketil Arnulf (2020, s. 10). Han er professor ved Handelshøyskolen BI og spesialist i klinisk psykologi og i arbeids- og organisasjonspsykologi. Ledelse knyttes til mange ulike profesjoner. Derfor er det aktuelt å rette oppmerksomhet mot særpreget ved ledelse i barnehagen. Ledelse er noe hele personalet utøver, men i rammeplan for barnehagen er *pedagogisk ledelse* avgrenset til styrer og pedagogisk leder. Pedagogisk ledelse handler om å lede barna og personalet i barnehagen, men det innebærer også å sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet. Så hva betyr det i praksis? Jeg vil presentere ledelse i barnehagen som *verdibevisst meningsledelse*. Det finnes et rikt utvalg av fagbøker og forskning om personalledelse, men lite om ledelse av barna og innholdet. Denne definisjonen skal jeg forklare i denne artikkelen.

EN LEDERUTDANNING

Allerede i rammeplan for førskolelærerutdanningen fra 1995 blir lederoppgaven til førskolelærerne understreket: «Utdanningen må legge vekt på de utfordringer førskolelæreren møter i barnehagen når det gjelder ledelse» (KUD, 1995, s. 7). I den gjeldende rammeplanen for barnehagelærerutdanningen er ledelse forsterket: «Utdanningen skal vektlegge pedagogisk ledelse» (KD, 2012, s. 1).

FRA LEDELSE TIL PEDAGOGISK LEDELSE

Fra mitt ståsted kan det å supplere ledelse med pedagogikk bidra til å spisse og profilere ledelse i barnehagen som pedagogisk ledelse (Tholin, 2022, s. 12). Barnehagen er en pedagogisk institusjon som skal ledes. Da kan uttrykket

pedagogisk ledelse karakterisere særpreget ved ledelse i barnehagen. Profesjoner vi kan sammenligne oss med, bruker andre koblinger til ledelse, som klasseledelse (lærere), sykepleieleidelse (sykepleiere) og barnevernsledelse (barnevernspedagoger).

Pedagogikk defineres som vitenskapen om hvordan mennesker utvikler seg, samhandler og lærer, og harmonerer godt med mandatet til pedagogiske ledere. Barnehagelærerutdanningen skal bidra til at studentene får kunnskap og kompetanse om pedagogisk ledelse. Sånn sett er det betimelig å argumentere for at pedagogisk ledelse er forbeholdt barnehagelærere. Da blir neste spørsmål – hva er kjernen i pedagogisk ledelse?

KJERNEN I PEDAGOGISK LEDELSE

Begrepet pedagogisk ledelse er ofte i bruk. Det er imidlertid en utfordring at kjerneoppgaven til pedagogiske ledere oppleves vid og uklar. Ifølge Molander og Terum (2008) er profesjonelle (barnehagelærere) erfarne utøvere på et avgrenset område, og arbeidsoppgavene er fundert i formalisert kunnskap som kombineres med utøvelse av skjønn. Resonnementet blir da at et diffust kunnskapsgrunnlag om pedagogisk ledelse kan hemme profesjonelt lederarbeid.

En annen utfordring er faglitteratur om og forskning på pedagogisk ledelse. Det finnes et rikt utvalg av fagbøker og forskning på personalledelse, men lite om ledelse av barna og innholdet (Tollnes et al., 2024). Det er et paradoks da primæroppgaven til de pedagogiske lederne er barna.

Med dette situasjonsbildet er det behov for å forsterke konsentrasjonen om kjerneoppgaven *ledelse av enkeltbarn/ barnegruppe* og det *pedagogiske innholdet*, som er et samlebegrep for alt som skjer av ulike aktiviteter, opplevelser og hendelser i løpet av en barnehagedag. I et forsøk på å

NY TYPE LEDELSE: Ambisjonen med denne artikkelen er å utvikle en profil for pedagogisk ledelse, skriver artikkelforfatteren.

avgrense og spisse disse to hovedområdene ved pedagogisk ledelse foreslås inndeling og utforming av underområder i pedagogisk ledelse på en avdeling/base slik (Tholin, 2022):

1. LEDELSE AV BARNA enkeltbarn- og barngruppleidelse	• ledelse av de grunnleggende relasjonene • ledelse av kulturen • ledelse gjennom organisering
2. LEDELSE AV PEDAGOGISK INNHOLD OG ARBEIDSMÅTER	• ledelse av barnehagelivet – de daglige aktivitetene • ledelse av aktiviteter initiert av personalet

Men hva skal danne grunnlaget for pedagogisk ledelse av barnegruppen og det pedagogiske innholdet? Hva skal barnehagelærerne navigere ut ifra? Oppdraget er nedfelt i barnehageloven og utdypet i rammeplan for barnehagen.

Fra mitt ståsted kan *verdier og meningsskaping* være samlebegreper som kjennetegner pedagogisk ledelse.

FUNDAMENT FOR PEDAGOGISK LEDELSE

Barnehagelovens § 1 *Formålsparagrafen*, § 2 *Barnehagens innhold* og § 3 *Barns rett til medvirkning* legger føringer for prioriteringer og valg i arbeidet med barna og det vi er sammen om, altså det pedagogiske innholdet. Oppdraget om å «ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling» er

”

Det finnes et rikt utvalg av fagbøker og forskning om personalledelse, men lite om ledelse av barna og innholdet.

”

Det karakteristiske for pedagogisk ledelse i barnehagen er at det begrunnes og ledes ut fra verdiene i barnehageloven.

LEDELSE: Å være pedagogisk leder i barnehagen er å lede mennesker, men det innebærer også å lede samfunnsoppdraget som er å sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles, påpeker dosent Kristin Rydjord Tholin ved USN.

tuftet på grunnleggende verdier som respekt, åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet. Disse verdiene kan også være fundament når vi skal jobbe med pedagogisk ledelse (§ 1). Barnehageloven, som er overordnet rammeplanen for barnehagen, gir et tydelig vurderingsgrunnlag for *innholdet* i pedagogisk ledelse. Hvordan kan vi omsette dette i praksis gjennom pedagogisk ledelse?

VERDIER SOM FUNDAMENT

Å lede avdelingen eller basen med grunnlag i verdier betyr at vi må legge ned en innsats for at verdiene skal bli en del av praksisen. Vedtatte verdier kan ende som «pynt» i årsplaner og andre planer uten forbindelse til og innflytelse på praksis. Ledelsesteorien, *verdibevist ledelse*, kan imidlertid gi faglig inspirasjon i arbeidet med å implementere verdier i det pedagogiske arbeidet. Aadland og Askeland beskriver verdibevist ledelse som felles, aktive prosesser i personalet med «bevisstgjørende og meningsskapende refleksjonsprosesser over egen praksis» (Aadland & Askeland, 2017, s. 92). Kjernebegrepene i verdibevist ledelse er *bevisstgjøring* og *begrunnelser*. Hva kan det bety i praksis?

1) Bevisstgjøring vil si at den pedagogiske lederen i samarbeid med personalet på en systematisk måte reflekterer over *konkrete* situasjoner, relasjoner, praksismønstre, handlinger og mulige verdifortolkninger som kommer til uttrykk i avdelingens praksis, for eksempel rundt måltidet. Det kan være: Hvilke regler gjelder under måltidet? Hva er det verdifulle med måltidet? Hvordan samsvarer det med «måltidsglede, deltakelse, samtaler og fellesskapsfølelse» (Udir, 2017, s. 50)?

2) Begrunnelser vil si at den pedagogiske lederen i samarbeid med personalet redegjør for hvordan beslutninger tas, det vil si hvilke verdier som påvirker valgene, og hva verdiene betyr for prioriteringer og avgjørelser. Slik kan verdiene påvirke hva vi vektlegger i arbeidet med for eksempel måltidet. Velger vi verdien måltidsglede, kan det bety å utforske atmosfæren, barnas bidrag og måltidsfellesskapet.

Det karakteristiske for pedagogisk ledelse i barnehagen er at det begrunnes og ledes ut fra verdiene i barnehageloven. Derfor er det viktig at verdiene trekkes inn. Barnehageloven legger også føringer for ledelse av barna og lek og meningsfylte opplevelser og aktiviteter. Det meste av ledelsesteorier handler om å lede voksne mennesker, og teoriene er mer generelle. Å lede barn og barns utvikling, samhandling og læring er en spesiell form for ledelse. Den utøves av pedagogiske ledere, og derfor er pedagogisk ledelse viktig å profilere som en egen form for ledelse.

MENINGSSKAPING SOM FUNDAMENT

Barnehagelovens paragraf § 2 *Barnehagens innhold* og § 3 *Barns rett til medvirkning* gir retning for prioriteringer i arbeidet med barna. *Meningsskaping* er et uttrykk for det betydningfulle livet i barnehagen. Meningsskaping skjer når barn lager mening gjennom lek med andre barn og utfolder skaperglede, undring og utforskertrang, og når barn får ha medvirkning i sin hverdag.

Mening kan gi retning for ledelse av barna og det pedagogiske innholdet. Barnehagens mandat legger føringer for ledelse av meningsskapende prosesser. «Ledelse er å skape oppslutning om målrettet samarbeid gjennom å gjøre

det meningsfylt», hevder Arnulf (2020, s. 14). Det betyr at meningsskaping er grunnlaget for *meningsledelse*. «Mens meningsskaping er den prosess som til enhver tid pågår blant mennesker, er meningsledelse de tiltak som ledere setter i verk for å påvirke og opprettholde meningsskapingen» (Hernes, 2016, s. 35). Inspirert av Hernes (2016) kan meningsledelse i arbeid med barna konkretiseres gjennom tre ansvarsområder:

- **innramming:** Å lede gjennom organisering som muliggjør meningsskaping, for eksempel å planlegge turer, måltidet og prosjekter.
- **materialitet:** Leker og materiell som omgir barna, skal fremme lek, læring, utvikling og meningsskaping. Det kan være klosser, utkleddingstøy og tegne- og malesaker.
- **fortellinger:** Skap felles opplevelser og erfaringer som fremmer tilhørighet og meningsskaping gjennom turer, måltidet og prosjekter.

VERDIBEVISST MENINGSLEDELSE

«Jeg vet lite som er så lett å omtale i store ord og så vanskelig å få til i praksis som ledelse», skriver Arnulf (2020, s. 7). Ambisjonen med denne artikkelen er å utvikle en profil for pedagogiske ledelse. Fra mitt ståsted harmonerer

pedagogisk ledelse godt med oppdraget til barnehagelærerne (ledelse av læring, utvikling og danning). Verdibevisst ledelse skal indikere retningen og grunnlaget for pedagogisk ledelse. Å være pedagogisk leder i barnehagen er å lede mennesker, både barna og personalet, men det innebærer også å lede samfunnsoppdraget, som er å «sørge for at barnehageloven og rammeplanen oppfylles gjennom det pedagogiske arbeidet» (Udir, 2017, s. 16). Kanskje kan etablering av *verdibevisst meningsledelse* skape et grunnlag for pedagogisk ledelse i barnehagen?

Litteratur

- Arnulf, J.K. (2020). *Hva er ledelse* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Hernes, T. (2016). *Organisering i en verden i bevegelse*. Cappelen Akademisk.
- Molander, A. & Terum, L.I. (2008). Profesjonsstudier: En introduksjon. I A. Molander & L.I. Terum (red.), *Profesjonsstudier*, s. 13–27. Universitetsforlaget.
- Tholin, K.R. (2022). *Barnehagelærer og pedagogisk leder. Verdibevisst meningsledelse av barna, det pedagogiske innholdet og personalet*. Fagbokforlaget.
- Tollnes, I.J. et al. (2024). Pedagogisk ledelse i norsk forskningslitteratur innenfor barnehagefeltet – en scoping review. *Nordisk Barnehageforskning*, No. 2, 2024, s. 245–265.
- Aadland, E. & Askeland, H. (red.) (2017). *Verdibevisst ledelse*. Cappelen Damm Akademisk.

ANNONSE

Bestill abonnement på Første steg

Er du medlem i Utdanningsforbundet kan du velge abonnementene dine på Min side www.udf.no/min-side

Har du spørsmål kan medlemservice kontaktes på e-post medlem@udf.no eller telefon 24 14 20 00

Er du ikke medlem, men ønsker abonnement kan du sende e-post til abonnement@utdanningsnytt.no
Prisen er 500 kroner per år for 4 utgaver

utdanningsnytt.no/abonnement

Ellinor Leistad
master i pedagogikk,
Universitetet i Agder
ellinor.leistad@uia.no

Johan Kristian Andreassen
førstelektor (ph.d.), Institutt for
pedagogikk, Universitetet i Agder
johan.k.andreassen@uia.no

Dette motiverer og utfordrer praksislærerne

Praksislærerne har en avgjørende rolle i utdanningen av fremtidige barnehagelærere. De er høyt motiverte, men møter også utfordringer som må belyses for å videreutvikle barnehagelærerutdanningene.

ILLUSTRASJONSFOTO: ADOBE STOCK

Barnehagelærerutdanningen i Norge er todelt, der studenter møter undervisning ved universiteter og høyskoler og praktisk opplæring i barnehager. Denne balansen mellom teori og praksis er avgjørende for at studentene skal bli forberedt på de komplekse og varierte oppgavene de vil møte i barnehagene. Praksisperioden i barnehagen er derfor en sentral del av utdanningen, og praksislærere spiller en uvurderlig rolle gjennom å veilede og støtte studentene i deres profesjonelle utvikling (Caruso og Fawcett, 2014; Munthe et al., 2020). Kvaliteten på veiledningen studentene får i praksisperiodene, har stor betydning for hvordan de opplever utdanningen (Hobbs og Stovall, 2015). Gode praksisveiledere inspirerer studentene til å bli bedre pedagoger, mens manglende eller dårlig veiledning kan føre til at studentene mister motivasjonen (Matengu et al., 2021; Worum & Bjørndal, 2018).

I denne artikkelen vil vi se på praksislærerrollen i barnehagelærerutdanningen, hva som motiverer praksislærerne til å ta på seg denne rollen, og hvilke utfordringer de møter.

UTVALG OG METODE

Denne artikkelen bygger på funn fra en masteroppgave ved Universitetet i Agder. Vi har brukt en blandet metode (mixed method) for å undersøke praksislærernes erfaringer, motivasjon og utfordringer. I den kvantitative delen av studien har vi gjort en spørreundersøkelse blant 77 praksislærere tilknyttet barnehagelærerutdanningen. Den kvalitative delen av studien består av semistrukturerte intervjuer med åtte praksislærere fra fem ulike barnehager.

PRAKSISLÆRERENS ROLLE

Som praksislærer påtar man seg en rolle som er svært sammensatt (Clarke et al., 2014). Praksislærere fungerer ikke bare som veiledere, men også som viktige rollemodeller som demonstrerer hva god praksis i barnehagen innebærer. De leder studentene gjennom den daglige driften av barnehagen og gir konstruktive tilbakemeldinger. Praksislærerne hjelper studentene med å reflektere over sin egen

praksis, som kan bidra til profesjonell utvikling. I tillegg til veiledningsansvaret har praksislæreren en avgjørende rolle i å vurdere om studentene er kvalifisert til å fortsette i utdanningen og å bli barnehagelærere. Denne vurderingsprosessen er en av praksislærerens mest krevende oppgaver, fordi den har direkte konsekvenser for studentenes fremtid i yrket. Å kombinere alle disse rollene kan være utfordrende, spesielt når de skal sikre at både studentenes læring og barnas behov blir ivarettatt (Jaspers et al., 2014).

DETTE MOTIVERER PRAKSISLÆRERE

Studien viser at det er et stort samsvar mellom hva praksislærerne selv oppgir som motiverende faktorer, og hva forskningen på feltet fremhever (Clarke & Mena, 2020). Praksislærerne er svært motiverte for arbeidet, og mange ser på veiledningsarbeidet som en sentral del av sitt profesjonelle ansvar. De har et sterkt ønske om å bidra til at nye barnehagelærere er godt forberedt når de starter i yrket. Mange praksislærere føler en dyp tilhørighet til barnehageyrket og ser veiledning som en måte å gi noe tilbake til profesjonen på. Flere praksislærere rapporterer at de opplever stor glede i å se studentene vokse både faglig og personlig. Dette samsvarer med forskning som viser at veiledning ikke bare handler om å gi instruksjoner, men også om å støtte den emosjonelle og profesjonelle veksten til studentene (Orland-Barak, 2014).

EGEN UTVIKLING

En annen viktig kilde til motivasjon er praksislærernes egen profesjonelle utvikling. Gjennom veiledning blir praksislærerne tvunget til å reflektere over egen praksis. En av praksislærerne beskriver det slik: *Noen av studentene stiller kritiske spørsmål, noe jeg mener er helt greit. Vi trenger det. Noen ganger har vi fulgt metoder så lenge at de har blitt normale for oss. [...] Derfor er det positivt å få friske øyne på våre daglige rutiner.*

Når studenter stiller spørsmål eller utfordrer etablerte måter å gjøre ting på, får praksislærerne muligheten til å tenke nytt og revurdere sine pedagogiske valg. Dette fører

” Et unikt funn i studien er at de positive effektene av veiledning strekker seg utover praksislærerne og studentene, og også inkluderer de andre ansatte i barnehagen.

MOTIVERT: Praksislærerne har et sterkt ønske om å bidra til at nye barnehagelærere er godt forberedt når de starter i yrket.

ofte til økt bevissthet om egne styrker og forbedringspotensial, noe som igjen kan styrke deres faglige selvtillit. Et unikt funn i studien er at de positive effektene av veiledning strekker seg utover praksislærerne og studentene, og også inkluderer de andre ansatte i barnehagen. Studentenes tilstedeværelse og spørsmål bidrar til økt bevissthet rundt kompetanse og faglig stolthet hos alle involverte. Det er nok fordi praksisopplæringen i barnehagelærerutdanningen foregår i etablerte praksisfellesskap.

PRAKSISLÆRERNES UTFORDRINGER

Selv om praksislærere er høyt motiverte, møter de også en rekke utfordringer. En av de mest fremtredende utfordrin-

gene er tidspress og arbeidsbelastning, ifølge masterstudien. Praksislærere er ofte ansvarlige for store grupper barn samtidig som de skal veilede én eller flere studenter. Dette krever mye tid og energi, og det er ikke alltid lett å finne tid til god oppfølging av studentene (Jaspers et al., 2014). Å tilpasse veiledning til den enkelte students behov er også utfordrende, sier praksislærerne i studien. Det er ofte fordi det kan være store individuelle forskjeller i studentenes faglige nivå og selvtillit.

VURDERER STUDENTENES EGNETHET

En av de mest utfordrende oppgavene praksislærerne står overfor, er vurderingen av studentene (Aspden, 2017; Hval-

” Praksislærerne er ansvarlige for å gi en vurdering som kan få store konsekvenser for studentens videre karriere.

by, 2022). Praksislærerne er ansvarlige for å gi en vurdering som kan få store konsekvenser for studentens videre karriere. Dette innebærer ikke bare å gi tilbakemeldinger på studentenes faglige prestasjoner, men også å vurdere deres personlige og profesjonelle egnethet til å jobbe som barnehagelærer. Å gi en negativ vurdering kan være vanskelig, da det kan påvirke studentens fremtidige karrierevalg og selvbylde. Flere praksislærere i denne studien rapporterer at de gruer seg til å gi slike tilbakemeldinger, spesielt når studenten har lagt ned mye arbeid, men likevel ikke viser den nødvendige progresjonen.

GAP MELLOM TEORI OG PRAKSIS

Et viktig tema som ofte dukker opp i diskusjoner om praksisopplæringen, er balansen mellom teori og praksis. Universiteter og høyskoler fokuserer i stor grad på teoretisk kunnskap, mens barnehagene legger vekt på det praktiske arbeidet med barna. Praksislærerne fungerer som en bro mellom disse to verdenene, og det er deres oppgave å hjelpe studentene med å koble teori til praksis. I denne studien uttrykte flere praksislærere bekymring for at det kan være et gap mellom det som undervises på universitetene, og den virkeligheten studentene møter i barnehagene. Praksislærerne etterlyser praksisperioder som i større grad gjenspeiler de faktiske arbeidsoppgavene og utfordringene i barnehagen. De opplever at det legges for stor vekt på teoretiske oppgaver, og at studentene ikke får nok praktisk erfaring med sentrale områder som foreldresamarbeid, barns oppfølgingsplaner og samarbeid med andre instanser.

STYRKING AV PRAKSISLÆRERROLLEN

Samarbeidet mellom barnehagene og utdanningsinstitusjonene er en viktig faktor for å sikre at studentene får en helhetlig og god utdanning (Munthe et al., 2020). For å styrke praksislærernes rolle er det nødvendig med et tett samarbeid hvor praksislærerne opplever at deres stemme blir hørt. Det er viktig at praksislærerne får anerkjennelse for det viktige arbeidet de gjør, både fra kolleger, ledelse og utdanningsinstitusjonene (Zeichner, 2021).

En viktig investering for å styrke praksislærerrollen er veilederutdanning (Munthe et al., 2020). Praksislærere med veilederutdanning har bedre forutsetninger for å støtte studentenes faglige og personlige utvikling. Veilederutdanning kan også bidra til å styrke praksislærernes profesjonelle identitet som lærerutdannere. Det er viktig for å oppleves å være en del av et fellesskap av lærerutdannere.

For å styrke praksislærernes rolle ytterligere er det

nødvendig å gi dem bedre tid og ressurser til å følge opp studentene. Ved å få frigjort tid til veiledning og refleksjon kan praksislærerne gi studentene mer personlig oppfølging og bedre støtte. Dette vil også bidra til å redusere stress og tidspress, noe som kan øke kvaliteten på veiledningen.

OPPSUMMERING

Oppsummert viser studien at praksislærere har en nøkkelrolle i barnehagelærerutdanningen, og er drevet av et sterkt profesjonelt ansvar og et ønske om å bidra til studentenes utvikling. Veiledningen gir også praksislærerne profesjonell vekst, men de møter utfordringer når det gjelder å balansere rollen som både barnehagelærer og veileder. Vurderingsansvaret kan være krevende, og det er ofte et gap mellom studentens praksiserfaringer og de virkelige utfordringene i barnehagen. Likevel opplever praksislærerne god støtte fra kollegaer, og samarbeidet med utdanningsinstitusjonene fungerer godt, noe som bidrar til å knytte teori og praksis tettere sammen.

Litteratur

- Aspden, K.M. (2017). The complexity of praktikum assessment in teacher education: An examination of four New Zealand case studies. *Australian Journal of Teacher Education (Online)*, 42 (12), 128–143.
- Caruso, J.J. & Fawcett, M.T. (2014). *Supervision in early childhood education*. Teachers College Press.
- Clarke, A. & Mena, J. (2020). An international comparative study of praktikum mentors: Learning about ourselves by learning about others. *Teaching and Teacher Education*, 90, 103026.
- Clarke, A., Triggs, V. & Nielsen, W. (2014). Cooperating teacher participation in teacher education: A review of the literature. *Review of Educational Research*, 84(2), 163–202.
- Hobbs, M.K. & Stovall, R. (2015). Supporting mentors of preservice early childhood education teachers: A literature review. *Journal of Early Childhood Teacher Education*, 36(2), 90–99.
- Hvalby, M. (2022). Profesjonell dømmekraft i skikkethetsvurdering. *Uniped*, 45(1), 53–63.
- Jaspers, W.M., Meijer, P.C., Prins, F. & Wubbels, T. (2014). Mentor teachers: Their perceived possibilities and challenges as mentor and teacher. *Teaching and teacher education*, 44, 106–116.
- Matengu, M., Ylitapio-Mäntylä, O. & Puroila, A.M. (2021). Early childhood teacher education practicum: A literature review. *Scandinavian Journal of Educational Research*, 65(6), 1156–1170.
- Munthe, E., Ruud, E. & Malmø, K.-A.S. (2020). Praksisopplæring i lærerutdanninger i Norge; en forskningsoversikt.
- Orland-Barak, L. (2014). Mediation in mentoring: A synthesis of studies in Teaching and Teacher Education. *Teaching and teacher education*, 44, 180–188.
- Worum, K.S. & Bjørndal, C. R. (2018). Studenters oppfatninger av god og dårlig praksisveiledning i barnehagelærerutdanning. *Nordisk tidsskrift i veiledningspedagogikk*, 3(1), 1–17.
- Zeichner, K. (2021). Critical unresolved and understudied issues in clinical teacher education. *Peabody Journal of Education*, 96(1), 1–7.

Anmeldt av

Kathrine Mathilde Fagereng
barnehagelærer med master i barnehage-
pedagogikk, pedagogisk leder i Slagen
barnehage i Tønsberg og forfatter
kathrinefagereng@hotmail.com

Marit Bøe og Karin Hognestad
**Pedagogisk medarbeiderledelse
i barnehagen**
Fagbokforlaget (2024)
184 sider

Nyttig bok om pedagogisk lederskap i barnehagen

En bok om det komplekse ledelsesansvaret til den pedagogiske lederen.

Det har vært skrevet mange bøker om barnehageledelse, men ofte med utgangspunkt i rollen til styreren. Denne boken får frem kompleksiteten i rollen til den pedagogiske lederen, som har lederansvar overfor sine medarbeidere. Forfatterne skriver at det helt spesielle for pedagogiske ledere er at de leder medarbeiderne i et kollegafellesskap. Det gir denne boka oss et større innblikk i.

SJU TYPER LEDELSE

Med sine nitten kapitler er boken delt inn i fire deler, der hver del avsluttes med en oppsummering. Det gjør stoffet lettere å fordøye og reflektere over. Forfatterne har sammenfattet alle lederhandlingene en pedagogisk leder utfører, og samlet dem til fjorten ledelseskategorier, som igjen er formet til sju overordnede områder. Det er kanskje ikke overraskende at informasjonshandlinger krever en pedagogisk leder 43 prosent av tiden, men jeg fikk likevel en aha-opplevelse og en større bevissthet i eget arbeid som pedagogisk

leder. I bokens andre del går forfatterne mer i dybden og beskriver pedagogiske lederes handlinger, omfang av handlingene og konteksten de foregår i.

SMÅSNAKK SOM LEDELSE

Et tema i boka er ledelse gjennom omsorg og hensyn, og der kommer tematikken *småsnakk* frem. I barnehagen blir ofte småsnakk omtalt som noe negativt som går utover tiden vi har med barna, men boken snur tematikken til noe positivt. Småsnakk, humorutveksling og å vise omsorg blir omtalt som lederhandling som styrker grunnlaget for all relasjonell aktivitet.

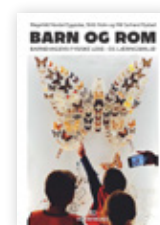
METODER FOR Å ENDRE

I siste del av boken presenterer forfatterne barnehagebaserte arbeidsmetodikker som tar utgangspunkt i blant annet aksjonsforskning, kollegaskyggning og fire strategier i ledelse av kunnskapsledelse. Med disse metodene kan den pedagogiske lederen utvikle egen praksis med sine medarbeidere og med seg selv som rollemodell.

Nina Odegard
Estetisk utforskning med materialer
Fagbokforlaget (2025)
164 sider

Gjennom forskning og praktiske eksempler får du i denne boka kunnskap om hvordan du kan bruke åpne materialer i barnehagen, og hvordan det påvirker barna kreativt. Du får vite hva etisk utforskning betyr, og hvordan barna kan bidra, og lærer om gjenbruk og bruk av materialer og rommet ute og inne. Du får konkrete eksempler gjennom fotografier.

Magnhild Nordal Eggesbø,
Britt Holm og Pål Gerhard Rystad
Barn og rom
Barnehagens fysiske leke- og læringsmiljø
Fagbokforlaget (2025)
150 sider

Howdan kan vi bruke rommene ute og inne i barnehagen for å lage gode leke- og læringsmiljø for barna? Det får du eksempler på i boka, som har flere bilder. Du får tips til hvordan du kan lage miljø som inspirerer, og hva som skal til for å få til et godt fysisk miljø.

Lise Hovik
Lydhørt samspill
Samskapende økosentrisk kunstpedagogikk med små barn
Fagbokforlaget (2025)
163 sider

Forfatteren viser gjennom kunstprosjekt for barn hvordan du kan bruke naturmaterialer som trær og frø i samspill med musikk, drama, tegning og poesi for å styrke barnas skaperglede og nysgjerrighet. Du får praktiske verktøy, øvelser og inspirasjon gjennom kunstprosjekt. Boka har flere bilder.

NYE BARNEBØKER

Agnes og Cecilie anbefaler nye kvalitetsbøker for barn i barnehagealder.

Agnes-Margrethe Bjorvand, førstelektor i nordisk litteratur og norskfaglig ansvarlig i barnehagelærerutdanningen ved Universitetet i Agder (UiA). agnes-margrethe.bjorvand@uia.no

Cecilie Dyrkorn Fodstad, dosent i norsk ved Dronning Mauds Minne Høgskole for barnehagelærerutdanning (DMH). cecilie.fodstad@dmh.no

Nora Brech **Stjernetyven**

Aschehoug (2024)
bildebok, fra 3 år
47 sider

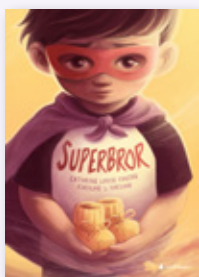
Det er kveld, og Helmer er på vei hjem da han finner et lite frø. Han planter det, og det vokser og vokser, og mens det brer seg utover, flytter alle skogens dyr inn i huset og i treet. Stjernemannen leter etter frøet, men Helmer vil ha det for seg selv. Helt til huset er så fullt at han ikke kan bo der lenger. Da forteller Stjernemannen at stjernefrø ikke skal vokse i hus og eies av bare én, men deles. Med lite tekst og fargerike og fantasifulle bilder i et stort og delikat format er dette ei bok det er lett å formidle. Den handler også om noe av det viktigste å ivareta, nemlig naturen vår.

Max Estes **Det store gulrotkuppet**

Gyldendal (2024)
bildebok, fra 2 år
56 sider

Den grådige kongen har stjålet alle gulrøttene i landet. Gjennom et topphemmelig, skummelt oppdrag tar kaninene dem tilbake. Men Gåsebanden er også ute etter gulrøttene. Hvordan vil kampen om ressursene ende? Den eventyrinspirerte og originale boka formidles i høyt tempo, med humor og all tekst i snakkebobler.

Cathrine Louise Finstad & Karoline L. Førsum **Superbror**

Gyldendal (2024)
bildebok, fra 3 år
33 sider

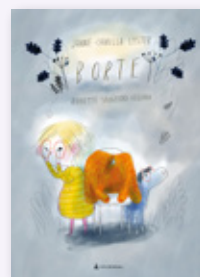
Hilmar gleder seg til å bli en superbror. Lillesøster må bare komme ut av magen til mamma først. Men – lillesøster kommer ikke. Hjertet hennes har sluttet å slå. I barnehagen får alle barna vite hvorfor Hilmar er trist og lei seg, og heldigvis klarer de å få ham til å føle seg litt super selv om han ikke skal bli superbror med det første. Ei nydelig bok om et trist tema.

Jonny Leighton & Mike Byrne Gjendiktet av Simon Stranger **Bjørnar må bæsje og andre fisefine fortellinger**

Fontini (2024)
bildebok, fra 2 år
108 sider

I denne ustyrtelig morsomme boka får vi hele tre bildebøker på rim. Først møter vi bjørnen Bjørnar som er desperat etter å finne et sted der han kan bæsje i fred. Andre historie handler om hoppemusa Håkon og det faktum at alle promper. Og tredje historie handler om sebraen Selmer. Han har mistet moren sin og leter derfor etter ei helt spesiell og stripete rumpe. Trenger vi å si mer for å overbevise om at denne boka er en suksess å lese høyt?

Janne-Camilla Lyster & Annette Saugestad Helland **Borte**

Gyldendal (2024)
bildebok, fra 3 år
24 sider

Lekehesten til Karin har blitt borte. Og Karin lurer på: Hvor er egentlig borte? Så kommer pappa hjem og forteller at farmor er borte. Hun er ikke bare mistet, hun er faktisk død. Karin tar på seg farmors myke strikkejakke, og på den måten blir farmor med til steder hun ikke ville fått plass mens hun var i live. Denne vakre og kunstneriske boka egner seg godt til samtaler om alt som kan bli borte.

Kristin Danielsen Wolf og Ingeborg Tveter Thoresen (red.)
Barnehagens fundament og mandat
 Cappelen Damm Akademisk (2025)
 104 sider

Anmeldt av
 Monica Bjerklund
 seniorforsker med professorkompetanse i
 barnevern ved Telemarksforskning
monica.bjerklund@tmforsk.no

En klar og kritisk bok om barnehagens fundament og mandat

Med en kritisk og klar tale tar boka for seg utviklingen av barnehagen fra barnehageloven kom for 50 år siden, og frem til i dag.

Boka utforsker hvordan barnehagen skal ha en helhetlig tilnærming til barns behov for omsorg og lek, og hvordan den skal fremme læring og danning – dette samtidig som barnehagen påvirkes av politiske strømninger og har et juridisk mandat. Forfatterne fremhever at barnehagen skal fokusere på en god barndom her og nå, og ikke bare barnehagen som en forberedelse på barna fremtidige liv.

BARNEHAGELOVENS UTVIKLING

Boka gir deg barnehagelovens historiske utvikling de siste 50 årene. Den viser hvordan barnehageloven har blitt mer omfattende med flere politiske mål, som tidlig innsats og sosial utjevning, og at barnehagen har blitt en del av velferdsstaten. I første kapittel får du innsikt i det juridisk ved barnehageloven, og det gir en god inngang til øvrig innhold. Boka har flere artikkelforfattere. Dag Øystein Nome skriver om hvordan leken lett knyttes til måloppnåelse utenfor leken, som sosioemosjonell utvikling, inkludering, språk eller skoleforberedelse. Kristin Danielsen Wolf tar for seg

hvordan barnehagelærerutdanningen og barnehagefeltet kan styrkes ved å være bevisst på hvilke verdier, tradisjoner, teorier og forskningsbasert og erfaringsbasert kunnskap som må til for å styrke utdanningen til barnas beste.

VERDIER UNDER PRESS

Berit Bae viser hvordan grunnleggende verdier i barnehagepedagogikken, som barndommens egenverdi, det helhetlige læringssynet, respekt og likeverd og synet på barns medvirkning, har blitt opprettholdt i rammeplanene fra 1996 til 2017. Bae synliggjør betydningen av at barnehageprofesjonen og myndighetene fortsetter å stille kritiske spørsmål, slik at barndommen ikke blir et middel for andre gruppers intensjoner. Boka tar også opp hvordan barnehagens verdier er under et stadig press. Forfatterne skriver åpent, spisset og direkte om dilemmaene de tar opp, og har hele tiden et barnehage- og barneperspektiv. Den kritiske inngangen vil trolig styrke leserens evne til å reflektere over barnehagens fundament og barnehagepolitiske føringer.

Harald Dean
Sensitive samtaler med barnehagebarn
 Fagbokforlaget (2025)
 88 sider

Denne boka gir barnehageansatte verktøy for å snakke med barn som kan være utsatt for vold, overgrep eller kjønnslemlestelser, eller som har foreldre som er i konflikt eller har utfordringer med rus og psykiatri. Du får vite hvordan du kan få barn i tale, hvilke spørsmål som bør stilles eller ikke stilles, og hvordan du kan håndtere informasjonen du får.

Bente Vetland og Kristin Aase
Selvinnst og ledelse i barnehage og SFO
 Cappelen Damm Akademisk (2025)
 120 sider

En bok med mål om at du skal få økt selvinnst og bli klar over egne reaksjoner i møte med andre. Er du perfeksjonisten, hjelperen eller observatøren? Du får ulike verktøy for å møte barn og voksne. Andre tema er psykologisk trygghet, kroppsspråk og ytringskultur.

Cecilie Fodstad, Therese Bjørnaas og Svein Sando (red.)
Flerkulturelle* praksiser i barnehagen
 Fagbokforlaget (2025)
 174 sider

Denne antologien handler om hvordan barnehagen kan utvikle fellesskap gjennom åpenhet om hudfarge, språk, religion og tradisjoner barna og deres familier har. Du får tips til arbeidsmåter for å styrke en positiv selvforståelse hos flerkulturelle barn. Boka tar opp ulike former for rasisme i barnehagen og hvordan du kan jobbe med lesing og lek i en flerspråklig barnegruppe.

Vær åpen for øyeblikkene i barnehagen

Møter vi barn og voksne i barnehagen med et åpent blikk og er nysgjerrige på nye ting, vil vi utvikle barnehagen.

Første dag på ny arbeidsplass. Oppstart i barnehagen, blikk som møtes, nysgjerrighet, usikkerhet, spenning, menneskemøter, her og nå-øyeblikk, bevegelser og oppdagelser. Jeg besøker en av gruppene. En gutt ser på meg, opp og ned et par ganger. Han har en rund, ferdigstrøket perleform i hånda – i alle verdens farger. Jeg peker på den og bemerker det jeg ser. Jeg erkjenner at den er for betydningsfull til at en fremmed som meg kan få røre ved den. Han holder godt fast. Noen minutter etterpå er jeg på andre siden av rommet – dinosaurleken i kuben kaller. Så kommer gutten med perlesirkelen bort til meg igjen. Nå med et stort grønt ark han har tegnet på. Jeg ser en sirkel på det grønne arket. Kan-skje en perlesirkel? ... «Vær så god», sier han. Her er det plass og rom, tenker jeg – og spor av inkluderende fellesskap i et perleøyeblikk.

Et nytt barnehageår er i gang, og vi er opptatt av tilvenning, tilknytning og trygghet. Nye barn, nye foreldre og foresatte, nye ansatte, nyutdannede, studenter og lærlinger. Med nye bevegelser – sammen med alt som allerede er – skapes det muligheter for nye impulser, nye oppdagelser og noe nytt å være sammen om – i barnehagefellesskapet. Ansatte med en åpen og nysgjerrig innstilling er essensielt for å utvikle barnehagen som en lærende organisasjon.

NYSGJERRIG

Som ny leder i barnehagen kjenner jeg

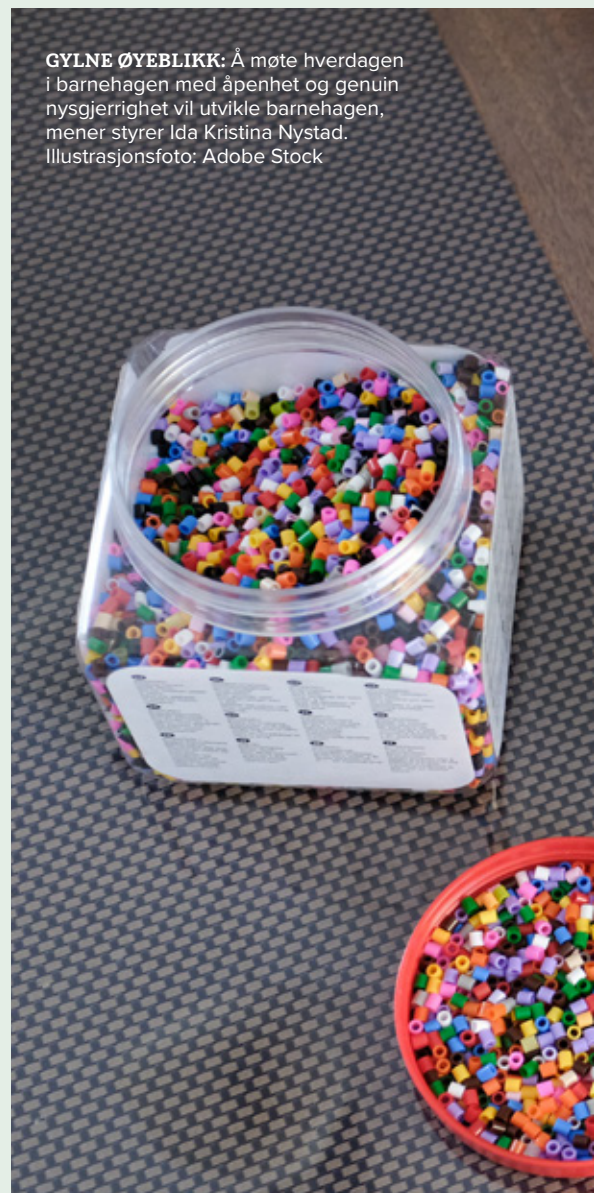
Ida Kristina Nystad

styrer, Klokkeåsen barnehage, Tønsberg
ida_kristinahn@hotmail.no

”

Ansatte med en åpen og nysgjerrig innstilling er essensielt for å utvikle barnehagen som en lærende organisasjon.

GYLNE ØYEBLIKK: Å møte hverdagen i barnehagen med åpenhet og genuin nysgjerrighet vil utvikle barnehagen, mener styrer Ida Kristina Nystad. Illustrasjonsfoto: Adobe Stock

selv på betydningen av å møte det nye med åpenhet og genuin nysgjerrighet. Jeg kjenner at nettopp det er drivkraft og energi for meg. Å kjenne på mening, hvorfor vi er akkurat her, i denne jobben, sammen med en viten om hva hver og en av oss drives av. Det er denne energien som kan bli en viktig drivkraft i vårt arbeid i barnehagen, i alle menneskemøtene – og i perle-øyeblikkene. «En forutsetning for å ta ansvar er å bli vist tillit», skriver Østrem (2018). Det må være gjensidig og skje kontinuerlig.

Gjensidige læringsprosesser i et profesjonsfellesskap skjer gjennom aktiv deltakelse og et ønske om at noe nytt – ny kunnskap – bringes inn. Det

krever kontinuerlig endringsarbeid og endringsvillighet og har sammenheng med hvordan personalet kan åpne opp for ny kunnskap framfor å møte det nye med motstand eller gitte svar. Det innebærer også et ansvar for de ansatte for å aktivt spørre og møte det «nye» med genuin nysgjerrighet – det innebærer *noe mer enn å lytte*.

Nye bevegelser og tanker rører ved perspektiver på makt, subjektivitet og frihet. Det å skulle tre fram med egne meninger, stille spørsmål eller kanskje være uenig kan kreve rom, mot og frihet. Å tre fram er å våge. Det kan også innebære å gjøre seg sårbar, å vise svake sider eller usikkerhet. Fellesskapet i barnehagen kan skape rom

for å våge, der det ikke bare er ønsket, men der det etterspørres og tas imot. *Har vi rom for å våge?*

SKAPER KULTUREN

Barnehagene bærer ulike og unike spor og avtrykk som er av betydning for et fellesskap, og som er en del av hver og en sin historie. Kultur sitter ikke i veggene – den skapes mellom menneskene og formidles gjennom valg og fokus, gjennom øyeblikkene. Å sette ord på det som er, og det vi er sammen om, kan fremme nysgjerrighet, deltakelse og videre nye bevegelser for barnehagen som et lærende fellesskap. Tenk så mange perleøyeblikk vi kan være sammen om.

Litteratur:

Østrem, S. (2018). *Barnehagen som samfunnsinstitusjon*. Cappelen Damm Akademisk.

Barnehager verden rundt

TEKST: LINE FREDHEIM STORVIK
FOTO: AFP/NTB OG ADOBE STOCK

1 JAPAN

Gratis barnehage i Tokyo

Tokyo innfører gratis barnehage i et forsøk på å øke fødselstallene. Befolkningstallet i Japan har gått ned i mange år. Tidligere har barnehage vært gratis fra og med barn nummer to, men nå er ordningen utvidet til også å omfatte førstefødte.

I dag er offentlige barnehager kun et tilbud til foreldre som jobber, men regjeringen har planer om å utvide dette til alle. Tokyo ønsker firedagers-uker for statlig ansatte. Japan har verdens nest eldste befolkning etter Monaco. (NTB)

4 SVERIGE

Barnegruppene er altfor store

Sju av ti barnehagelærere i Sverige forteller at de har vanskelig for å klare tilsynet med barna, viser rapporten *Tryggare kan alle vara* fra Sveriges Lärare. Åtte av ti lærere i førskolen oppgir at de jobber i en for stor barnegruppe. «Det er umulig å strekke til. Vi har voldsomt utagerende barn som ikke får riktig støtte, og vi har ikke mulighet til å forebygge nok. Andre barn og voksne risikerer å bli skadet hver dag», sier en av barnehagelærerne i undersøkelsen. I snitt er det 15 barn i grupper med 1- til 3-åringer, mot 12 som er anbefalt. For 4- til 5-åringene er tallet i snitt 21 mot anbefalt gruppestørrelse på 15 barn. (Fagbladet *Förskolan*)

2 USA

Lærer barna matte i små grupper

Barnehagelærer Denise Wagner holder opp et mattestykke for tre barn i barnehagen New River Elementary School i Florida. Barnehagen har gått fra å lære barna matte i store grupper til mindre grupper med barn. (NTB)

3 KROATIA

Besteforeldre driver barnehage

I byen Samobor i Kroatia har de kommet opp med et tilbud til foreldre som ikke får offentlig barnehageplass til barna. De har opprettet tjenesten «Bestemor-bestefar-service», der de betaler besteforeldre for å ta seg av barna. Foreldrene betaler 360 euro (4200 nok) per barn per måned. Her fra barnehagen Grigor Vitez i byen. (NTB)

5 KINA

Han ble barnehagelærer i Kina

Laroslav Lysenko (33) lærer barna i barnehagen Jiangshan i Øst-Kina engelsk. Han kom fra Ukraina i 2018 etter å ha fullført college og begynte å jobbe som barnehagelærer i byen. Der møtte han kona, Fan Huiqi, som jobber i barnehagen, og de har fått sønnen Caleb. – Jeg har alltid vært interessert i asiatisk og kinesisk kultur. Derfor dro jeg til Kina, forteller barnehagelæreren. (NTB)

Å tolke er bra, men handling er betre

Eg høyrer altfor ofte om barnehagar som liknar meir på barnepass enn på eit pedagogisk tilbod.

Bemanninga er låg, og vikarar er mangelvare. Barnehagelærarane får ikkje teke ut planleggingstida, som er essensielt for det pedagogiske tilbodet, og aktivitetar blir oftare avlyste enn gjennomførte. Utdanningsdirektoratet meiner dette kan vere teikn på at bemanninga ikkje er tilstrekkeleg til å drive eit pedagogisk tilbod. Eg meiner det òg er eit teikn på at politikarane ikkje tek ansvar for ein situasjon dei lenge har visst om.

TYDELEGE FORVENTNINGAR

Våren 2025 kom direktoratet med ein rettleiar som utdjupar kva som ligg i ordet «tilstrekkeleg bemanning» i barnehagelova § 26, og kva ein bør vurdere når ein skal ta stilling til om bemanninga er tilstrekkeleg. Innhaldet var ikkje nytt for dei tilsette. «Kva skal vi med denne? Dette vurderer vi allereie.» Men ei tolking av lova treng ikkje vere nyttelaust. Dette er eit tydeleg signal frå myndigheitene til alle barnehageeigarar om korleis § 26 i barnehagelova skal tolkast og etterlevast. Det må vere ei klar forventning til at han vert teke i bruk av statsforvaltar, barnehage-mynde og barnehageeigar, i personalmøte,

i partssamarbeidet, på medlemsmøte i fagforeininga og ikkje minst i det politiske miljøet. Ein rettleiar vil ikkje åleine løyse bemanningskrisa, men kan vere eit steg på vegen, og bør derfor vere tema på alle arenaer som kan påverke bemanningssituasjonen.

DET ER IKKJE NOK Å TOLKE LOVA

Når det er sagt, så må vi sjå meir enn ein rettleiar frå sentralt hald i tida framover. Det er ikkje mangel på vilje i barnehagane, men mangel på ressursar. Over fleire år har regjeringa løyvt midlar som skulle gå til barnehagesektoren, men pengane har berre nådd fram til eit fåtal. No treng vi å sjå handlekraft frå politisk hald, som sikrar at midlane til barnehagane faktisk går dit dei skal. Eg forventar å sjå ei prioritering i dei neste fire åra som gjev alle barnehagar økonomi og handlingsrom til å vere eit pedagogisk tilbod i heile opningstida, i tråd med barnehagelova og det myndigheitene sjølv signaliserer. Vi treng ikkje fleire rettleiarar, vi treng tid, folk og pengar. Og vi treng politikarar som tek ansvar!

Tilsette, styrar og eigar må saman belyse og redusere oppgåver som tek tid og merksemd vekk frå barnegruppa.

Anita Holm Cirotzki
sentralstyremedlem og leiar
i kontaktforum barnehage i
Utdanningsforbundet
anitaholm.cirotzki@utdanningsforbundet.no

Øistein Bonvik

Line Melvold

Frode Thorjussen

Jan Spurkeland

LEDERFORUM 2026

TYDELIG LEDELSE

Hva skjer når ledelse glipper – når konflikter får vokse, retningen blir utydelig og samarbeidet skaper mer frustrasjon enn fellesskap? Og hvordan ser det ut når ledelse virker – når den er tydelig, modig, varm og samlende? På denne konferansen får du faglig påfyll og konkrete verktøy for å styrke din lederrolle i barnehagen.

STED: OSLO KONGRESSENTER
TID: 18. FEBRUAR, 2026
WWW.UTVIKLINGSFORUM.NO

